

A black and white photograph of a frozen body of water, likely a marsh or wetland. The surface is covered in a layer of ice, with several irregular patches of snow or frost scattered across it. Clumps of tall, dry reeds or grasses are growing out of the ice, some standing upright and others leaning over. The overall scene is cold and desolate.

Wielewaal

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
JANUARI 1992 JAARGANG 58
AFGIFTEKANTOOR 2300 TURNHOUT 1

Wielewaal

VLAAMS TIJDSCHRIFT VOOR
NATUURSTUDIE JANUARI 1992

H. FRANCKX. Brief van de voorzitter	1
I. VAN HALDER. De Citroenvlinder	2
F. VERLEYEN De Natuurliefhebber	4
G. RAPPÉ. Broedende Strandplevieren trotsen toerisme: levend pleidooi voor rustzones op het strand	6
A. LEFEVRE, V. VAN CAKENBERGH. Vleermuistellingen in Vlaanderen tijdens de winter 1989-1990	8
Voor u gesprokkeld	13
Verenigingsberichten	16
Activiteitenkalender	18
Van Aalscholver tot Zeis	23
Werk op de plank	27
Goed om te weten	28
Boekbesprekingen	30
Nieuwe uitgaven	32
Vijf voor twaalf	33

Administratie: De Wielewaal vzw
Graatakker 11 - 2300 Turnhout
Tel. 014/41 22 52 ('s maandags gesloten)

Hoofredacteur: G. Luyts
Zilverberkstraat 13, 2300 Turnhout (014/41.67.45)

Lidmaatschap en abonnementen
België: 500 F. - Nederland en Luxemburg: 800 F
KNNV-leden: 700 F. - Andere landen: 900 F.
Giro: 000-0319785-73.

Ieder lid van De Wielewaal ontvangt het tweemaandelijks
tijdschrift WIELEWAAL en het trimestriële tijdschrift
ORIOLUS.

Wielewaal-leden kunnen "Natura" ontvangen tegen een
gereduceerd tarief van fl. 27,50 per jaar.

Verantwoordelijke uitgever: G. Luyts, Turnhout

Druk: Matthys-Beccu, Turnhout

Brief van de voorzitter

Henri Franckx

Beste Wielewalers,

In naam van onze raad van bestuur wens ik u voor 1992 een goede gezondheid en veel geluk en voorspoed. Moge u de nodige energie hebben om verrijkt met kennis van natuur en cultuur het jaar door te brengen.

Door de krant kwamen vele van u op de hoogte van mijn verjaardag.

Langs deze weg wil ik u nogmaals bedanken voor de vele attenties, die ik mocht ontvangen.

Mogelijk zijn er Wielewalers die zich nu zorgen maken over het feit dat een welvarende vereniging als De Wielewaal zo'n bejaarde voorzitter heeft. Laat ik u geruststellen. De overige leden van het Dagelijks Bestuur zijn in de volle bloei van hun leven. Vol enthousiasme zijn ze bezig met zich in te werken in hun ambt. Het voortbestaan van De Wielewaal is hierdoor verzekerd.

Van hun kant staan de overige leden van de Raad van Bestuur klaar om in een geest van samenhang en toewijding het welzijn van De Wielewaal te bevorderen. Zij rekenen daarbij op de opbouwende inbreng van alle bestuursleden en conservators en van alle leden, die het goed menen met hun vereniging.

De redacteurs van Wielewaal en Oriolus slaagden erin de verenigingsbladen een nieuwe vormgeving en inhoud te geven. Deze vernieuwing werd bij de leden erg positief onthaald. Dank zij het stijgend ledenbestand kon dit bovendien gerealiseerd worden zonder bijkomende kosten voor de vereniging. Ook de reclame is stilaan een vast onderdeel in ons tijdschrift geworden.

Door een promotie-abonnement op "Mens en Vogel", het tijdschrift van het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels, wordt de samenwerking met deze vereniging nog versterkt.

Anderzijds kunnen jongeren via de Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubehoud een gunstabonnement op Wielewaal en Oriolus bekomen. Zo blijft het contact met de jeugd bewaard en een mogelijke doorstroming verzekerd.

De afdelingsbesturen zorgden ervoor dat de geplande activiteiten tijdig werden aangekondigd in het plaatselijk en nationaal blad en dat ze succesvol werden uitgevoerd. Zo zullen ze kunnen genieten van de hiervoor voorziene subsidie van het 5e decreet. Het vele bijkomende administratief werk van de afdelingssecretarissen brengt dan tenminste zijn nut op. Door dit 5e decreet hangt de groei en de bloei van De Wielewaal nog meer dan vroeger af van de medewerking van de afdelingen.

Iedereen is belangrijk in De Wielewaal. Daarom danken wij de leden voor hun lidmaatschap en hun deelname aan uitstappen en winteravonden.

1991 was een goed jaar voor De Wielewaal.

De positieve tendens in de ledengroei werd dit jaar opnieuw bevestigd. We sloten het jaar af met 6481 leden, wat een stijging betekent van 10 %. Deze ledenwinst valt zeker te verklaren door de uitstekende werking van de plaatselijke afdelingen, die het wervingsgebied bij uitstek vormen.

Dit jaar kocht De Wielewaal 80 ha natuurgebied aan. Een enorme prestatie wanneer we nagaan dat van 1953 tot en met 1990, dus gedurende 37 jaar, slechts 100 ha werden verworven.

Deze realisatie is natuurlijk te danken aan de subsidies van het Vlaamse Gewest, de provincies, het Wereldnatuurfonds en de Koning Boudewijn-Stichting, maar vooral aan de inzet van de 15 afdelingen die een actief aankoopbeleid voeren en aan de talrijke giften van onze leden.

In samenwerking met de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen zorgde De Wielewaal dit jaar voor de 8e nationale conservatorstag. Dank zij de medewerking van Marcel Verbruggen, conservator van De Zegge, kende deze dag een nooit gekend succes.

Ter gelegenheid van haar 25-jarig jubileum nam afdeling Voorkempen de organisatie van het 48e wielewaalcongres op zich. Zowel de wandelingen als het symposium telden een talrijke opkomst.

De 14e Vlaamse Ardennendag ingericht door Schelde-Leie, wordt stilaan een zeer gewaardeerde traditie. Maar ook de 2e Kempendag, een initiatief van de Turnhoutse afdelingen, trok een massa volk aan.

Op het einde van het jaar kreeg De Wielewaal van minister Maystadt een nieuwe toelating tot het uitreiking van fiscale attesten. Hierdoor kan u een deel van uw belastingsgeld overhevelen naar het reservatenfonds. Voor elke 1000 F die u hiervoor stort, krijgt u achteraf ongeveer 500 F belastingvermindering.

Begin november werd de MINA-Raad door minister Kelchtermans geïnstalleerd. Ook De Wielewaal is hierin opgenomen. De hieraan verbonden personeelssubsidie zal de mogelijkheden van ons reeds vlot werkend nationaal secretariaat nog vergroten. Naast de ledenadministratie, de natuurreservaten, de lijsten van het 5e decreet, de winkel en de boekhouding, kunnen er nu nog andere taken bij opgenomen worden.

Zoals uit voorgaand bondig overzicht blijkt, bloeit en groeit De Wielewaal nog steeds.

Ieder mens met een hart voor de natuur zou lid moeten worden of blijven van De Wielewaal.

Juist zoals de vogel, die zijn naam heeft gegeven aan onze vereniging, is De Wielewaal echter te lang verschoolen gebleven. Daar moet verandering in komen. Iedereen moet ons zien, iedereen moet ons kennen.

Kleef de wielewaalsticker op uw wagen, naai een mouwschildje op uw jas of steek er een badge op, draag een T-shirt of sweater van De Wielewaal. En vooral, voor de afdelingsbesturen, vermeld bij elke activiteit de naam Wielewaal. Betrek de pers en andere media erbij wanneer mogelijk. Zo zullen wij nog meer leden winnen. Zo worden wij nog sterker. Een grote vereniging doet meer en krijgt meer gedaan. Dat geeft hoop op een groenere en betere toekomst.

De Citroenvlinder

Inge van Halder, De Vlinderstichting

In deze jaargang van de Wielewaal willen we elk nummer aandacht besteden aan een bepaalde vlindersoort. Het zijn soorten die gemakkelijk in het veld te herkennen zijn en waar leuke bijzonderheden over te vertellen zijn. Deze reeks wordt verzorgd door De Vlinderstichting, een landelijke natuurbeschermingsorganisatie gevestigd te Wageningen (NL). In dit nummer wordt de Citroenvlinder onder de loep genomen.

Al in februari — en soms nog eerder — verschijnen op een zonnige dag de eerste Citroenvlinders. Met hun felgele kleuren en gefladder geven ze je zo midden in de winter al een lentegevoel. De vlinders zijn door de zonnewarmte uit hun winterslaap gewekt. Zodra het kouder wordt verschuilen ze zich weer tussen de vegetatie of in struiken om pas op de volgende mooie dag te voorschijn te komen. Op de vleugels van de Citroenvlinder vallen de aders sterk op. Dit wordt wel in verband gebracht met de wijze van overwintering; de aders lijken op de nerven van een blad en de vlinders zouden daardoor minder opvallen.

In het voorjaar vliegen de Citroenvlinders vooral in of aan de rand van bossen, omdat ze daar overwinterd hebben. Het is daar vroeg in het jaar nog licht en bovendien wat beschutter dan in de open omgeving. De vrouwtjes zijn roomwit en lijken in de vlucht wel wat op een Koolwitje.

De vrouwtjes verschijnen in het voorjaar zo'n twee tot drie weken later dan de mannetjes. In die tussentijd hebben de mannetjes reeds het terrein verkend zodat ze, zodra er een vrouwtje te voorschijn komt, achter haar kunnen vliegen om met haar te paren. De balts die aan de paring voorafgaat is bij de Citroenvlinder heel bijzonder: het mannetje en vrouwtje vliegen enkele tientallen meters achteruit (!) achter elkaar aan.

In april begint het vrouwtje met het afzetten van de eitjes. Ze doet dit op de planten waarvan de rups later zal eten: Sporkehout — bij vele beter bekend onder de oude naam Vuilboom — of Wegedoorn. Als de struik nog moet uitlopen legt ze de eitjes op een twijg, vlak bij een knop. In mei, als er bladeren aan de struiken zitten, worden de eitjes op de nerven op de onderkant van het blad gelegd. Het zijn langwerpige, groenige eitjes die dezelfde vorm hebben als de eieren van de Koolwitjes, waar de Citroenvlinder mee verwant is.

De jonge rups leeft op de onderkant van het blad. Na de eerste vervelling kruipt hij door een van de gaatjes die hij in het blad heeft gegeten naar de bovenkant. Door zijn groene kleur valt hij nauwelijks op. Toch is het goed mogelijk om de rupsen aan de hand van de vraatpatronen op te sporen. Vaak zijn dan op de onderkant van het blad de lege eieren ook nog te zien. Voor de eileg worden zowel Sporkehoutplanten in het bos als langs houtwallen of perkjes in het openbaar groen gebruikt. Ook in de tuinen kunnen ze zich wel voortplanten.

Na zo'n 4-6 weken zijn de rupsen volgroeid en gaan ze verpoppen. De rups maakt aan een tak een spinseltje en hecht zich met een soort gordel vast. Daarna vindt de verpopping plaats. Na zo'n 2-3 weken — het is dan

inmiddels eind juni of juli geworden — kruipt de vlinder uit de pop. Opvallend is dat in de zomer de mannetjes en vrouwtjes wel tegelijk verschijnen. Het is ook niet nodig dat de mannetjes eerder verschijnen en de vrouwtjes "opwachten", omdat er in de zomer niet gepaard wordt.

In de zomer houden de Citroenvlinders zich alleen maar bezig met nectar drinken. Ze zijn dan ook niet meer zo aan het bos gebonden als in het voorjaar. Citroenvlinders zijn goede vliegers die kilometers af kunnen leggen op zoek naar nectarplanten. In bloemrijke ruigtekruidenvegetaties kunnen soms vele tientallen Citroenvlinders bij elkaar worden gezien. De vlinders hebben een voorkeur voor paarse bloemen zoals Akkerdistel, Speerdistel en Kattestaart. Ook op de vlinder-

Citroenvlinder in ovipositie - eileggend

Foto: H.J. Kievit

Citroenvlinder drinkend op Distel

Foto: K. Veling

struiken in tuinen en parken worden vaak Citroenvlinders gezien.

Vooraf in de maand augustus kunnen Citroenvlinders zeer talrijk voorkomen. In september neemt hun aantal af. Ze zoeken dan een schuilplaats voor de winter om pas weer in het voorjaar te verschijnen.

De Citroenvlinder is een van onze langstlevende vlinders: in juli kruipen ze uit de pop en pas in de loop van het volgende voorjaar sterven ze, na een leven van zo'n 10-11 maanden.

Meer informatie over vlinders

Wie meer over vlinders wil weten kan bij de Wielewaal-centrale het boekje "Dagvlinders" bestellen. Daar staan veel wetenswaardigheden over vlinders in: wat vlinders nodig hebben, vliegtijden, leefgebieden van vlinders, relaties met andere dieren, mobiliteit, bedreigingen enz. Dit boekje kost 200 BF

De Vlinderstichting, Postbus 506, 6700 AM Wageningen, Nederland.

Kop Citroenvlinder

Foto: W. Rubers

De Natuurliefhebber

Frans Verleyen

Ze zijn onuitroeibaar. Elke generatie levert altijd opnieuw haar stille voorhoede, bedrijvig in kleine werkgroepen of al wat grotere verenigingen met voorzitters, penningmeesters en een eigen blad. Ze gaan gekleed in camouflagekleuren, praten niet te luid, kunnen lang alleen zijn en leren even lang bij. Ze houden er dikwijls van kindsbeen af dagboeken op na, waarnemingslijsten en soms bandopnames.

Vaders, vrouwen of mannen maken zich zelden bezorgd over al dat vage ronddolen, die nutteloze passie van hun gezinsgenoot. Het eerste spaargeld gaat altijd naar een goed naslagwerk en een stevige verrekijker waarmee ze verkleumd maar zielsgelukkig kunnen terugkeren na een dag van geheimzinnige uithuizigheid. Ze zijn de "bird watchers", vogelspieders en aanverwante natuurminnaars. Hun behoefte aan rubberlaarzen, rietkragen, zonsopgangen of avondschemeringen is intens maar onverklaarbaar.

Er bestaat een verborgen hiërarchie in de sector. Er zijn de natuurlijke leiders, zelden van jeugdige leeftijd, die door hun lange ervaring schijnbaar "alles" weten. Een groen toefje mos tussen de herfstbladeren, het korte geluid van een onooglijk bruin vogeltje dat uit een grachtkant wegvlucht, de eetbare en giftige paddestoel: zij herkennen en determineren alles in een oogopslag en maken daarmee grote indruk op nog niet zo ingewijde amateurs die meewandelen en zich moedeloos afvragen hoe ze het ooit zover zullen schoppen.

Soms wordt dat gezag versterkt door het bezit van gesofistikeerd materiaal, telescopen en filmcamera's of makkelijk op te zetten schuilhutten en de bekwaamheid om dat, gerief te gebruiken. Hiermee, en met krankzinnig veel geduld, worden dan al die adem-benemende natuurfilms gedraaid waar steeds meer vraag naar is vanwege de televisie en waarvan de BBC er de beste heeft.

Vlak onder de allesweters, die niet zelden boeken schrijven of aan tijdschriften meewerken, bevindt zich een veel ruimere groep van deskundige veldwerkers, leden van "De Wielewaal" en dergelijke verenigingen. Ze kunnen zelf al heel behoorlijk een wandelgroep gidsen (er bestaan daar trouwens avondcursussen voor), maar

hebben de gave van onfeilbaarheid nog niet bereikt. Ze kennen echter de wegen en procedures om een natuurreservaat of beschermd landschap aan te kopen, te pachten, door een overheid in bescherming te laten nemen, op zoek naar wat subsidies te gaan. Met vrienden en geestesgenoten wordt er dan in de vrije tijd aan beheerswerk gedaan: vogels ringen, hier wat bos kappen, daar wat knotbomen aanplanten, een dijkje bouwen, een zandmuur als nestwand voor Oeverzwaluwen of een IJsvogeltje aanleggen.

Deze mensen zijn vaak nog jong, en ecologisch dus het meest strijdlustig tegenover de talrijke belagers. Ze voeren het woord namens actiegroepen tegen sijsjesvangers, fermettebouwers, kortzichtige burgemeesters, gewestplanners, verkavelaars, jagers, toeristenmakelaars, het groot geld dat een stuk natuur voor zichzelf kan kopen er naar believen mee omspringen.

Aan de basis stappen tenslotte de honderduizende gewoon gevoelige mensen (hun aantal neemt verheugend toe) die in het weekend op zoek gaan naar de levende schepping, naar schaarser wordende ruimte en naar wat daarin allemaal groeit, loopt of vliegt. Vogels krijgen bij dat publiek makkelijk veel aandacht. Ze laten zich makkelijk zien, zijn vaak mooi gekleurd of getekend en kunnen herkend worden aan hun kreet of lied.

Luisteren naar nachtegalen, karekieten, blauwborstjes of lijster is altijd een zeer innige ervaring. En in de wintertijd kan de mens de in zijn nabijheid vertoevende mezen, merels, vinken en roodborstjes nog bewust beschermen ook, met voeder op de plank, om ze door die soms moeilijke periode te helpen.

Uit: "Voor een handvol Zwinneblomme" door Frans Verleyen, Knack, 10 oktober 1990.

Foto: L. Kusters

KIJKEN EN BELEVEN

HABICHT AT 80

Erbij zijn zonder te storen — dat wordt mogelijk gemaakt door de nieuwe teleskoop SWAROVSKI HABICHT AT 80.

Het toestel valt niet alleen op door de schoonheid van z'n design, maar ook door z'n innerlijke structuur, die de vrucht is van een lange ervaring in de vervaardiging van optische precisie-instrumenten.

Een ultzonderlijke beeldkwaliteit, vliegensvlugge scherpstelling, extreme robuustheid, waterdichtheid, foto-adaptor voor exclusieve opnames... dat zijn slechts enkele van de ongeëvenaarde voordelen.

Waag U aan een blik!

Uw speciaalzaak zal U met veel plezier meer uitgebreide technische informatie geven.

TYROLIT BELGIUM NV
Afd. SWAROVSKI OPTIK
Bollinckxstraat 43 • 1070 Brussel

SWAROVSKI OPTIK K.G. • A-6060 HALL IN TIROL • AUSTRIA

Broedende Strandplevieren trotseren toerisme: levend pleidooi voor rustzones op het strand

Guido Rappé

Tot ongeveer de jaren zestig deed de Strandplevier aan onze kust zijn naam alle eer aan. Onder druk van het toegenomen kusttoerisme moest hij zijn traditionele broedplaats echter verlaten. Het lot van de populatie, dat veel parallellen vertoont met dat van de Dwergstern, leek bezegeld. Gelukkig is de Strandplevier net iets minder stenotiep en/of iets meer stressbestendig dan de Dwergstern. De doodstrijd van de soort wordt hierdoor zo lang gerekt dat het niet mooi meer is om zien dat wij niet eerder hebben ingegrepen. Het zag er namelijk op het eerste zicht allemaal niet zo dramatisch uit, oordeelden de ornithologen. Daarbij keken ze echter te veel naar de bomen en te weinig naar het bos.

Recht evenredig met het kusttoerisme verrezen de opgespoten terreinen als grote platte molshopen uit het Vlaamse landschap. Deze verschenen vooral rond de havens in het binnenland (Gent, Antwerpen) maar ook de kust bleef niet gespaard; de IJzermonding te Nieuwpoort en de haven van Zeebrugge kregen hun deel. Een gedeelte van de strandplevierpopulatie vond in deze marginale ruimten een onderkomen. Vooral het, relatief kleine, buitendijkse opgespoten terrein ten oosten van de vaargeul te Zeebrugge, aangelegd op een voormalige slikplaat, herbergde in de zestiger en het begin van de zeventiger jaren 20 en meer koppels. Ook hier moest de Strandplevier wijken. De kolonie ging verloren door de aanleg van een militaire haveninstallatie. Daar tegenover staat de steile opgang van de aantallen broedende paren op bv. de Antwerpse opgespoten terreinen (Van Impe 1991) en iets later ook op de nieuwe haventerreinen te Zeebrugge.

Ondertussen was de soort in natuurlijke broedbiotopen

al beperkt tot enkele secundaire duinpannen aan de Westkust en enkele koppels in het schorreservaat van het Zwin. Het eerste gebied kreeg een gevoelige klap met de verkaveling van de bufferzone van het staatsnatuurservaat de Westhoek, waardoor de recreatiedruk op het reservaat geweldig toenam. Het tweede gebied is voor het grootste deel niet echt optimaal geschikt voor de Strandplevier.

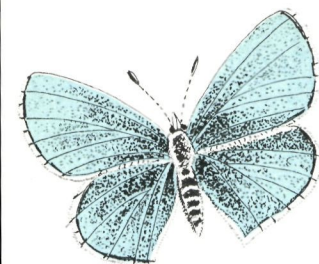
Tegen het eind van de jaren zeventig was de echte "Strand"plevier nagenoeg uitgestorven in ons land.

Niets menselijks is de Strandplevier echter vreemd: schaarste kweekt behoefte. Onder het motto "terug naar de natuur" waagden enkele onverlaten het in de jaren tachtig nog op het strand te broeden. Zo vond ik op 18 juni 1983 op het strand van Lombardsijde, vóór het militair domein, één nest en was er nog minstens één koppel sterk aan het alarmeren. Op zaterdagvoormiddag 17 juni 1989 vond ik op het westelijkste deel van het strand te Heist een volledig legsel op 5 m afstand van een windscherm waarachter, zijde Strandplevier, een

Strandplevier

Foto: A.C. Zwaga

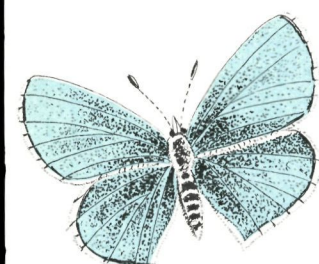
Natuurbeleving, natuurstudie, natuurbehoud.

Naam _____

Adres _____

Postcode/woonplaats _____

- ☐ vraagt nadere informatie over De Wielewaal
- ☐ meldt zich als lid en betaalt 500 F op pcr 000-319785-73 van De Wielewaal vzw, Graatakker 11, 2300 Turnhout

Natuurbeleving, natuurstudie, natuurbehoud.

Naam _____

Adres _____

Postcode/woonplaats _____

- ☐ vraagt nadere informatie over De Wielewaal
- ☐ meldt zich als lid en betaalt 500 F op pcr 000-319785-73 van De Wielewaal vzw, Graatakker 11, 2300 Turnhout

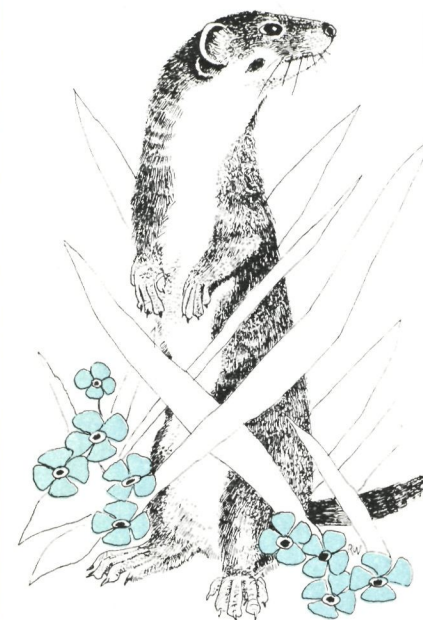
Natuurbeleving, natuurstudie, natuurbehoud.

Naam _____

Adres _____

Postcode/woonplaats _____

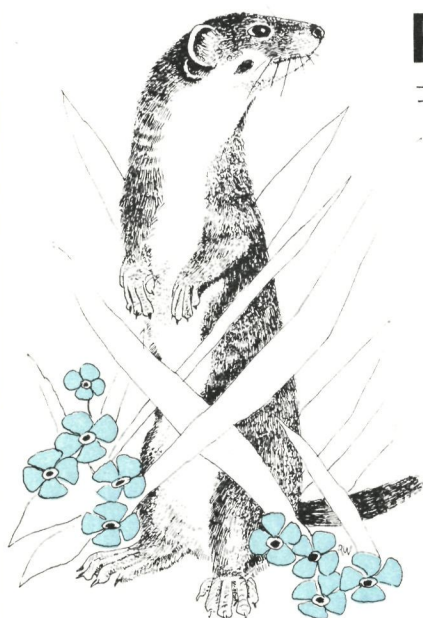
- ☐ vraagt nadere informatie over De Wielewaal
- ☐ meldt zich als lid en betaalt 500 F op pcr 000-319785-73 van De Wielewaal vzw, Graatakker 11, 2300 Turnhout

Praatjes vullen geen gaatjes

Over de natuur wordt veel gepraat. Over de vuile lucht, over het dode water van beken en rivieren, over de zure regen oorzaak van massale boomsterfte, over natuurgebieden die op de schop gaan voor de aanleg van golfterreinen en pretparken.

Maar praatjes vullen geen gaatjes. Daarom, help de Wielewaal de gaatjes stoppen waar de natuur in Vlaanderen door verdwijnt.

Praatjes vullen geen gaatjes

Over de natuur wordt veel gepraat. Over de vuile lucht, over het dode water van beken en rivieren, over de zure regen oorzaak van massale boomsterfte, over natuurgebieden die op de schop gaan voor de aanleg van golfterreinen en pretparken.

Maar praatjes vullen geen gaatjes. Daarom, help de Wielewaal de gaatjes stoppen waar de natuur in Vlaanderen door verdwijnt.

Praatjes vullen geen gaatjes

Over de natuur wordt veel gepraat. Over de vuile lucht, over het dode water van beken en rivieren, over de zure regen oorzaak van massale boomsterfte, over natuurgebieden die op de schop gaan voor de aanleg van golfterreinen en pretparken.

Maar praatjes vullen geen gaatjes. Daarom, help de Wielewaal de gaatjes stoppen waar de natuur in Vlaanderen door verdwijnt.

Natuur? De Wielewaal natuurlijk !

Lid worden van de Wielewaal is de natuur daadwerkelijk helpen.

Ruim 50 plaatselijke afdelingen verspreid over het vlaamse gewest staan in voor de organisatie van excursies, dia en filmavonden.

- Leden ontvangen het tweemaandelijks tijdschrift "Wielewaal" boordevol natuurinformatie.
- Leden ontvangen het driemaandelijks vogeltijdschrift "Oriolus".
- Leden ontvangen bij aankoop in onze winkel 10 % korting op boeken, verrekijkers, telescopen, natuurkledij, enz...

De Wielewaal heeft ruim 300 ha. natuurgebied in beheer, vaak het laatste toevluchtsoord voor plant en dier.

Frankeren
als
brief

DE WIELEWAAL
LEDENADMINISTRATIE
GRAATAKKER 11
2300 TURNHOUT

Natuur? De Wielewaal natuurlijk !

Lid worden van de Wielewaal is de natuur daadwerkelijk helpen.

Ruim 50 plaatselijke afdelingen verspreid over het vlaamse gewest staan in voor de organisatie van excursies, dia en filmavonden.

- Leden ontvangen het tweemaandelijks tijdschrift "Wielewaal" boordevol natuurinformatie.
- Leden ontvangen het driemaandelijks vogeltijdschrift "Oriolus".
- Leden ontvangen bij aankoop in onze winkel 10 % korting op boeken, verrekijkers, telescopen, natuurkledij, enz...

De Wielewaal heeft ruim 300 ha. natuurgebied in beheer, vaak het laatste toevluchtsoord voor plant en dier.

Frankeren
als
brief

DE WIELEWAAL
LEDENADMINISTRATIE
GRAATAKKER 11
2300 TURNHOUT

Natuur? De Wielewaal natuurlijk !

Lid worden van de Wielewaal is de natuur daadwerkelijk helpen.

Ruim 50 plaatselijke afdelingen verspreid over het vlaamse gewest staan in voor de organisatie van excursies, dia en filmavonden.

- Leden ontvangen het tweemaandelijks tijdschrift "Wielewaal" boordevol natuurinformatie.
- Leden ontvangen het driemaandelijks vogeltijdschrift "Oriolus".
- Leden ontvangen bij aankoop in onze winkel 10 % korting op boeken, verrekijkers, telescopen, natuurkledij, enz...

De Wielewaal heeft ruim 300 ha. natuurgebied in beheer, vaak het laatste toevluchtsoord voor plant en dier.

Frankeren
als
brief

DE WIELEWAAL
LEDENADMINISTRATIE
GRAATAKKER 11
2300 TURNHOUT

schijnende zonneklopper. Het broedend vrouwtje Strandplevier trok zich hier niets van aan! (Onze suggestie voor een nieuw type schuiltent?) Een wandelaar op 100 m afstand was voor de vogel echter voldoende om het nest te verlaten en om pas terug te keren als "de kust veilig" was d.w.z. als de wandelaar wegwandelde. Benieuwd hoe het weekendtoerisme over dit legsel heen was gegaan, maar met een bang hart, keerde ik op dinsdag 20 juni terug. Van het legsel was er uiteraard geen spoor meer. Inspectie van de strand- en slikvlakte ter plaatse leverde enkele Strandplevieren met dubieus gedrag op en een koppel met 2 relatief grote jongen, zeker niet afkomstig van het legsel dat ik 3 dagen eerder vond. Dit 2de koppel kan ook op het strand gebroed hebben, of op het aangrenzend haven-terrein. Ik schat het aantal broedparen op het strand zelf op 1 à 3. Tenslotte vermeld ik nog de waarneming van een mannetje met één pullus op het strand tussen Nieuwpoort en Oostduinkerke op zondag 24 juni 1990.

We kunnen niets anders dan mededogen voelen voor deze wanhoopspogingen. Ik heb met een delegatie van de Strandplevieren gesproken. Ze zijn niet veeleisend. Ze verlangen niet dat al hun oude gronden teruggegeven worden. Ze vragen alleen dat de apartheid zou worden afgeschaft: dat het strand niet alleen voor tweeeuwigte zoogdieren zou zijn.

Vermits sommige activiteiten, zoals broeden van de ene en recreëren van de andere niet verenigbaar zijn, vragen ze enkele rustzones gedurende de broedtijd (1 april-15 juli). Die rustzones zijn het westelijke strand van Heist (vanaf het vissersmonument tot de oostelijke havendam van Zeebrugge), het strand voor het militair domein te Lombardsijde, de duinen en het strand tussen Nieuwpoort en Oostduinkerke en tussen Oostduinkerke en Koksijde en de zeereep en strand voor het staats-

natuurreserveaat de Westhoek (met afbraak van de betonnen dijk tegen de duinvoet). Het zou helemaal mooi zijn als ook de camping net over de grens met Frankrijk verdween en de rustzone doorgetrokken werd tot de bebouwing te Bray-Dunes.

De tijdelijkheid van opgespoten terreinen als beschikbare broedruimte wordt treffend geïllustreerd in het recente artikel van Van Impe (1991): van 117 koppels in 1981 tot 17 in 1990 op de Antwerpse opgespoten terreinen. Wie nog niet overtuigd is kan ook het overzichtartikel van Devos et al. (1991) raadplegen: "In de achterhaven van Zeebrugge was er een terugval van 22-26 koppels in 1981 tot 4 in 1990". De totale Belgische populatie werd meer dan gehalveerd in het laatste decennium. Dit alles wijst duidelijk in dezelfde richting: willen wij de Strandplevier als broedvogel behouden in ons land, dan ligt zijn toekomst niet op de opgespoten terreinen rond de havens, maar in natuurlijke biotopen aan de kust.

Ik hoop van harte dat natuurbehoudsinstanties en overheid (Ministerie van Openbare Werken, verantwoordelijk voor strand en zeeverende duinen, en de lokale gemeentebesturen) de rechtmatigheid en gematigdheid van het eisenpakket van de Strandplevieren inzien en de handen in mekaar slaan om de Vlaamse kust iets van de verloren gegane eigenheid terug te geven.

Literatuur

Devos K., P. Meire, P. Maes, L. Benoy, J. Gabriëls, F. De Scheemaeker, W. De Smet, J. Van Impe, 1991. Broedvogel-populaties van steltlopers in België, 1989-1990. *Oriolus* 57: 43-56.

Van Impe J., 1991. Een overzicht van de broedende steltlopers op de opgespoten terreinen van Antwerpen-Linkeroever (1977-1990). *Oriolus* 57: 9-17.

Guido Rappé, p/a Bioserv, Spoorweglaan 5, 9880 Aalter.

CLUB *Exotica*

NATUURREIZEN - VOORJAAR 1992

Gedetailleerde programma's en inlichtingen te bekomen bij Jean-Luc Busschaert, Salvialaan 35 te 9144 Steendorp. Tel. 03/774 37 77 of 775 62 27 (fax: 03/774 09 51). Club Exotica is een departement van Beveren Travel (lic A1437).

- ☆ 08/02: **CENTRAAL-INDIA**: 15 dagen - 74.500 F - bezoeken aan Bombay, Kanha en Bandhavgarh NP, Khajuraho, Agra, Bharatpur en Delhi. Begeleider: Busschaert J.L.
- ☆ 28/02: **SRI LANKA**: 17 dagen - 62.500 F - bezoeken aan Kalutara-estuarium, Yala en Bundala NP, Wira Wila - vogelreservaat, Horton Plains, Peradenial Botanical Gardens, Dambula, Sigirya-rots en jungle en Negombo. Begeleider: Arnhem R. of Van Puymbroeck G.
- ☆ 08/03: **EVERGLADES/YUCATAN**: 16 dagen - 79.000 F - bezoeken aan Sanibel (Ding Darling), Everglades (Flamingo Lodge), Celestun, Puuc-route, Uxmal, Rio Lagartos en Sian Ka'an NP. Begeleider: Busschaert J.L.
- ☆ 03/04: **SRI LANKA**: cfr. 28/02
- ☆ 04/04: **KENYA**: - Great-Rift-safari: 16 dagen - 85.000 F
- Kenya/Tanzania: 16 dagen - 99.000 F
- ☆ 24/04: **KENYA**: ornithologisch paradijs - 16 d - 75.000 F - bezoek aan Aberdares, Samburu, Baringo, Bogoria, Kerio Valley, Kamnarok, Kakamega, Lake Victoria, Awasi, Ahero, Nakuru en Naivasha. Begeleider: Busschaert J.L.
- ☆ 02/06: **NAMIBIE**: kampeer/bungalowsafari - 17 d - 112.500 F - bezoek aan Waterberg Mountains, Etosha NP, Twijfelfontein, Damaraland, Kakoaveld, Skeleton Coast Park, Terrace Bay, Cape Cross, Swakopmund, Namib Desert en Naukluft NP. Begeleider: Busschaert J.L.

Inschrijvingen door storting van 10.000 F op rekening 001-2287445-67 van Club Exotica.

Vleermuiswintertellingen in Vlaanderen: tijdens de winter 1989-1990

Voor de vleermuisenwerkgroep
A. Lefevre en V. Van Cakenbergh

Niettegenstaande de vleermuisenwerkgroep van Natuurreservaten vzw. reeds sinds 1971 tellingen in winterkwartieren uitvoert, is het pas sinds 1986-1987 dat de gegevens op uniforme wijze verwerkt worden. Dit rapport is dan ook het vierde verslag dat op dergelijke wijze is samengesteld en dat een overzicht tracht weer te geven van de overwinterende vleermuispopulatie in Vlaanderen.

Ook dit jaar weer was een vrij uitgebreide groep tellers bezig met het inventariseren van overwinterende vleermuisen in hun kwartieren, waarbij 183 verschillende objecten werden onderzocht.

Zo'n 53 nieuwe objecten werden onderzocht, wat 565 overwinterende vleermuisen opleverde. Niettegenstaande het percentage objecten met vleermuisen is gestegen, is de bezettingsgraad ervan gedaald. Dit is mogelijk te wijten aan een grotere dispersie van de dieren naar andere objecten ten gevolge van de zachte winter.

Het meest werden ijskelders onderzocht, gevolgd door de forten. Het uitdrukken van een bezettingsgraad per object geeft echter een vertekend beeld weer, vermits de kleine ijskelders er eerder slecht uitkomen tegenover de grotere forten. Daarom zou het wel interessant zijn

indien alle objecten ongeacht hun vorm, temperatuursvariaties, ligging,... met elkaar zouden kunnen vergeleken worden. Een index die het aantal vleermuisen per lengte-eenheid uitdrukt zoals bijvoorbeeld per 100 meter gang, zou hiervoor een oplossing kunnen zijn.

Van het totaal van 3502 dient men wel de niet typische overwinteraars af te trekken, zijnde de Dwergvleermuisen (86), de Rosse vleermuisen (6) en de Laatvliegers (5). Dit geeft ons uiteindelijk een totaal van 3405 overwinterende vleermuisen in Vlaanderen. Op dit aantal werd de procentuele verdeling berekend!

Uit tabel 5 blijkt dat ruïnes, kelders en ijskelders een groter aandeel Grootoren (PAa) en Baardvleermuisen (Mmb) herbergen, terwijl een groter aandeel Water-vleermuisen (Md) in forten en mergelgroeven huizen.

Water- & Snorvleermuis, winter '87-'88, Fort Edelare
Foto: A. Lefevre

Lijst gebruikte afkortingen:

MM	: <i>Myotis myotis</i>
Mmb	: <i>Myotis mystacinus/brandti</i>
Mm	: <i>Myotis mystacinus</i>
Mb	: <i>Myotis brandti</i>
Md	: <i>Myotis daubentoni</i>
MD	: <i>Myotis dasycneme</i>
Mn	: <i>Myotis nattereri</i>
Me	: <i>Myotis emarginatus</i>
Pa	: <i>Plecotus auritus</i>
PA	: <i>Plecotus austriacus</i>
PaA	: <i>Plecotus auritus/austriacus</i>
Ppn	: <i>Pipistrellus pipistrellus/nathusii</i>
Mn	: <i>Nyctalus noctula</i>
Bb	: <i>Barbastella barbastellus</i>
Es	: <i>Eptesicus serotinus</i>

Tabel 1: Algemeen overzicht van alle vondsten gedurende de winter 1989-1990 (eerste cijfer) in vergelijking met 1988-1989 (tweede cijfer).

Provincie	onderzochte objecten	# objecten met vleerm.	%	# vleermuisen	bezettingsgraad
Oost-Vl.	48/ 32	39/ 24	81.3/75.0	886/851	22.7/35.4
West-Vl.	70/ 45	51/ 37	72.9/82.2	358/248	7.0/ 6.7
Brabant	19/ 16	15/ 12	78.9/75.0	100/ 70	6.7/ 5.8
Limburg	23/ 19	19/ 13	82.6/68.4	991/771	52.2/59.3
Antwerpen	23/ 18	20/ 15	87.0/83.3	1167/997	58.4/66.4
Totaal	183/130	144/101	78.7/77.7	3502/2937	24.3/29.1

Lijst tellers :

G. Minnaert, V. Vermeyen, G. Troch, P. Loman, H. & L. Smekens, D. Galens, G. Van Bastelaere, P. Voet, H. Arryn, I. & J. Duyck, R. Vantorre, P. Opstaele, P. Houwen, P. Dictus, N. Hannes, H. & J. Waeterschoot, M. Moelants, K. Dierickx, F. & W. Van Hoyweghen, B. Bijnsens, J. & J. Willems, J.

Dahlen, P. Olefs, Y. Servranckx, H. Van Schepdael, L. Van Ranst, I. Vandervennet, J. De Meester, H. De Ceulaer, H. de Wavrin, I. Gabriels, E. Lambrechts, J. Staelens, P. Coussens, R. Verlinde, D. Vanpottelbergh, H. Debeuf, A. Lefevre.

A. Lefevre, Van Peltstraat 11, 2018 Antwerpen

Tabel 2 : Algemeen overzicht van het aantal bezette objecttypes in Vlaanderen.

	1990	1989	1988	1987
IJskelders	79	90	64	22
Forten + vestingen	20	19	20	17
Kelders	22	15	34	12
Ruïnes	3	2	4	1
Mergelgroeven	21	5	6	3
Bunkers	21	5	6	3
Kunstgrotjes	7	5	2	2
Cryptes	3	0	2	1
Onbekend	11	1	0	0
Totaal	183	148	94	67

Watervleermuis

Foto : A. Lefevre

Tabel 3 : Aantal vondsten per soort en per vindplaats

Prov.	Gemeente	Object	Datum	Tot.	spp	Bb	Es	MM	Mmb	MB	MD	Md	Me	Mn	Nn	PA	Pa	PAa	Ppn
Ant	Aartselaar	YK	29.12.89	0															
Ant	Bornem	F	07.01.90	72	2				44			20					2	4	
Ant	Borsbeek-Fort 3	F	18.02.90	122	11	1			15			69		14			4	8	
Ant	Brasschaat	F	30.12.89	119	4				12			73		8			2	20	
Ant	Duffel F	F	17.12.89	7					1			5					1		
Ant	Edegem-Fort 5	V	?? ?? 90	7	1				5								1		
Ant	Ertbrand	2B	19.01.90	1								1							
Ant	Hoboken-Fort 8	F	04.03.90	11	5				3			2		1					
Ant	Kapellen	B	19.01.90	15	1				1			10		1			1	1	
Ant	Kessel	F	21.01.90	49	4				17			14	12	1			1		
Ant	Koningshooikt	F	17.12.89	22	1				7			10					4		
Ant	Lier	F	25.02.90	47	5		1		7			26	3	3			1	1	
Ant	Liezele	F	09.02.90	48	4				9			25	10						
Ant	Lippelo	YK	19.02.90	1					1										
Ant	Oelegem *	F	07.01.90	548	22				105		1	318	6	63			6	27	
Ant	Oostmalle	YK	06.01.90	0															
Ant	St-Katelijne Waver I	F	28.01.90	13	2				3			4		1			3		
Ant	Stabroek	B	19.01.90	9					2			4					3		
Ant	Walem (Rosendaal)	YK	07.03.90	1	1														
Ant	Wilrijk-Fort 6	F	04.02.90	52	6		2		2			29		1			3	9	
Ant	Wilrijk-Fort 7	F	24.02.90	6			1		2			1						2	
Ant	Wommelgem-Fort 2	F	16.02.90	17			1		1		1	10		1			1	2	
Bra	Groenendaal *	K	07.01.90	13					4			2		3		1	3		
Bra	Huldenberg	YK	14.01.90	1					1										
Bra	Meise I *	YK	05.01.90	25	2				4			15		2			1	1	
Bra	Meise II *	YK	05.01.90	6					2			4							
Bra	Oudergem *	2K	04.02.90	8					5			2						1	
Bra	Villers-la-Ville	R	07.01.90	16					6			2	1				7		
Bra	Arquennes	KG	03.01.90	3								3							
Bra	Dworp	K	06.01.90	3					1								2		
Bra	Essenbeek	K	06.01.90	2					1								1		
Bra	Feluy	R	03.01.90	0															
Bra	Heikruis	YK	03.01.90	4					2									2	

Prov.	Gemeente	Object	Datum	Tot.	spp	Bb	Es	MM	Mmb	MB	MD	Md	Me	Mn	Nn	PA	Pa	PAa	Ppn
Bra	Huizingen	YK	06.01.90	1					1										
Bra	Lembeek *	KG	17.02.90	11					3			2						6	
Bra	Wildert	YK	03.02.90	1								1							
Bra	Wespelaar	YK	03.02.90	0															
Bra	Wespelaar	KG	03.02.90	0															
Bra	Diest	C	20.01.90	6	1				1			4							
Bra	Kortenbergh	YK	07.03.90	0															
Lim	Alden-Biezen	YK	11.02.90	0															
Lim	Gingelom	YK	11.02.90	1														1	
Lim	Waltwilder (Groenendaal)	C	11.02.90	0															
Lim	Munsterbilzen (Zangerhe)	YK	11.02.90	1								1							
Lim	Zichen (Ackermans-Flessen)	MG	?? ?? 90	23	3				13			6						1	
Lim	Riemst (Caestert groeve)	MG	?? ?? 90	563															
Lim	Riemst (Avergat)	MG	?? ?? 90	5	5														
Lim	Val-Meer (Coolen)	MG	?? ?? 90	30					7			22						1	
Lim	Zichen (Walen-Driedagen)	MG	?? ?? 90	1					1										
Lim	Zichen (Jageneaus huiske)	MG	?? ?? 90	6	2				2		1				1				
Lim	Zichen (Koegat - Roosburg)	MG	?? ?? 90	79	17			2	18		3	22	2		9			6	
Lim	Zussen (Lacroixberg)	MG	?? ?? 90	202	82				43		2	58	2		12			3	
Lim	Zichen (Lindestraat)	MG	?? ?? 90	2								2							
Lim	Kanne (Opkanne IV)	MG	?? ?? 90	0															
Lim	Kanne (Opkanne V)	MG	?? ?? 90	53	28				10			5						5	5
Lim	Zichen (Pitjesberg)	MG	?? ?? 90	73	16				18		1	28			6			4	
Lim	Zichen (Verbiestberg)	MG	?? ?? 90	146	23				35		2	69	6		7			4	
Lim	Vroenhoven (De Keel)	MG	?? ?? 90	193	35				47		1	101						9	
Lim	Millen-Elst (Janekes koet)	MG	30.12.89	4					1			2						1	
Lim	Tongeren (Vis weg Sluizen)	MG	?? ?? 90	3					1			1						1	
Lim	's Herenhelderden	YK	11.02.90	0															
Lim	St-Truiden (Nieuwenhoven)	YK	11.02.90	6					5			1							
Lim	Vechmaal	MG	03.02.90	163	24				42		3	85						9	
Oos	Astene (Emiel Clauslaan)	YK	28.01.90	0															
Oos	Astene-Ceder	YK	28.01.90	3					2									1	
Oos	Beerlegem	YK	13.01.90	8	2				3									3	
Oos	Belsele *	YK	03.01.90	10					6			2			1			1	
Oos	Beveren	K	21.01.90	2					1									1	
Oos	Beveren I	YK	21.01.90	3					2									1	
Oos	Beveren II	YK	21.01.90	3					2									1	
Oos	Bottelare	YK	28.01.90	0															
Oos	De Pinte (Grand Noble)	YK	14.01.90	3	1				2										
Oos	Deurle (Oude Pontweg)	YK	14.01.90	10	1				9										
Oos	Gavere (Mil Domein)	YK	?? 01.90	2					1									1	
Oos	Haasdonk	F	31.12.89	87	7				27			51			1			1	
Oos	Heusden	K	18.03.90	0															
Oos	Lembeke	YK	20.01.90	5	3				1									1	
Oos	Lokeren	YK	07.01.90	4					3									1	
Oos	Machelen	YK	28.01.90	1					1										
Oos	Melle (De Bueren)	YK	18.03.90	3					3										
Oos	Moregem	YK	13.01.90	2					2										
Oos	Olsene	YK	30.01.90	1					1										
Oos	Ooidonck	YK	13.01.90	7					5			2							
Oos	Oosterzele (d'Ettinge)	YK	28.01.90	1												1			
Oos	Oudenaarde	F	13.01.90	76	3				9		1	55	2					6	
Oos	Oudenaarde (Liedts)	YK	13.01.90	0															
Oos	Petegem (Leie)	YK	13.01.90	1					1										
Oos	Petegem (Leie)	K	13.01.90	6					3									3	

Prov.	Gemeente	Object	Datum	Tot.	spp	Bb	Es	MM	Mmb	MB	MD	Md	Me	Mn	Nn	PA	Pa	PAa	Ppn
Oos	Rupelmonde (Graventoren)	K	10.12.89	8	2					3		1						2	
Oos	Steendorp	F	14.01.90	582	15					27	10	507	4	2			14		3
Oos	Steendorp (Lauwershoek)	B	10.12.89	2	1													1	
Oos	Vinderhout	YK	03.01.90	7						7									
Oos	Vurste (Borgwal)	YK	13.01.90	1						1									
Oos	Wachtebeke (Puyenbroek)	K	?? .01.90	0															
Oos	Wondelgem	YK	03.01.90	2						2									
Oos	Zele (Zele-Dijk)	YK	07.01.90	2	2														
Oos	Zevergem (De Pinte)	YK	14.01.90	0															
Oos	Zottegem (Breivelde)	YK	21.01.90	2						2									
Oos	Opbrakel	YK	?? .01.90	0															
Oos	Evergem	YK	03.01.90	0															
Oos	Eeklo (De Post)	YK	?? .01.90	0															
Oos	Eeklo	4M	14.01.90	19	2					17									
Oos	Eeklo	4B	14.01.90	20						13								7	
Oos	Lede	YK	28.01.90	2						1		1							
Oos	Beervelde	YK	07.01.90	1						1									
Wes	Bellem *	YK	03.02.90	7	1					4		1	1						
Wes	Beernem	KG	03.02.90	0															
Wes	Blankaart (Woumen)	K	09.12.89	3						2					1				
Wes	Boezinge *	B	05.01.90	1						1									
Wes	Damme (Althena) *	KG/YK	09.12.89	8						4							4		
Wes	Damme *	K	03.02.90	0															
Wes	Damme *	V	03.02.90	3						2		1							
Wes	Elverdinge	YK	05.01.90	3						3									
Wes	Hertsberge (De Celle) *	YK	10.02.90	16	1					6	1			8					
Wes	Hertsberge (De Hert) *	YK	10.02.90	4						2		1					1		
Wes	Hertsberge (Kasteel) *	YK	03.02.90	18						7		10		1					
Wes	Hertsberge (Nieuwburg) *	YK	10.02.90	2						1							1		
Wes	Ingelmunster (Hof 't Casie)	YK	28.01.90	4						2								2	
Wes	Izegem (Blauw Huis)	YK	?? .?? .90	7						4							1		2
Wes	Koolkerke *	YK	03.02.90	4	1							1					2		
Wes	Kortrijk ('t Hooge)	YK	06.01.90	3														3	
Wes	Loppem (Kasteel Emmaus) *	AK	17.12.89	3						3									
Wes	Loppem (Kasteelpark) *	KG/YK	17.12.89	13	1					4		3		1		1	3		
Wes	Loppem (De la Motte) *	KG/YK	10.02.90	18	1					7		2		6			2		
Wes	Maldegem (Adegem) *	B	10.12.89	11						7		3				1			
Wes	Maldegem (De Reezinghe)	YK	10.02.90	16	1					10		1					4		
Wes	Meulebeke ('t Hoveke) *	K	31.01.90	0															
Wes	Moerkerke	B	03.02.90	4						4									
Wes	Moerkerke *	KG	03.02.90	2						1							1		
Wes	Oedelem (Zandberghoeve)	AK	09.12.89	0															
Wes	Oostende Pr. Kar. *	F	08.01.90	12						10		2							
Wes	Oostkamp (Wilgenbroek) *	KG/YK	16.12.89	7	1					3		1					2		
Wes	Pittem (Psych. Kliniek) *	YK	31.01.90	0															
Wes	Ruddervoorde (Pecksteen) *	YK	16.12.89	5						4							1		
Wes	Ruddervoorde (Rapenburg) *	YK	10.02.90	9						5		2		2					
Wes	Ruddervoorde (Zorgvliet) *	YK	16.12.89	12						1		9					2		
Wes	Steenbrugge *	R	10.02.90	7						4						3			
Wes	St-Joris-ten-Distel *	KG	09.12.89	3						3									
Wes	St.Kr. Brugge (Abdij Male) *	YK	16.12.89	12						4		2		4			2		
Wes	St.Kr. Brugge (Puyenbroek) *	YK	16.12.89	4						3							1		
Wes	St.Andr. Brugge (Beisbr) *	YK/Nst	10.02.90	23	1					8		5		2	6		1		
Wes	Tielt *	AK	31.01.90	0															
Wes	Vichte (Beukenhof)	YK	06.01.90	0															
Wes	Waardamme (De Hoesden) *	YK	16.12.89	18						4		10		1			3		

Prov.	Gemeente	Object	Datum	Tot.	spp	Bb	Es	MM	Mmb	MB	MD	Md	Me	Mn	Nn	PA	Pa	PAa	Ppn
Wes	Wakken *	YK	31.01.90	1					1										
Wes	Waregem	YK	31.01.90	1													1		
Wes	Wingene (Wildenburg) *	YK	16.12.89	23	2				11			7		1			2		
Wes	Zedelgem (Merkenveld) *	YK	17.12.89	13	2				7			3		1					
Wes	Ieper	C	05.01.90	21					5			14					2		
Wes	Maldegem	YK	23.12.89	14	1				8								5		
Wes	Maldegem	9B	23.12.89	6					4							2			
Wes	Maldegem	2D	23.12.89	2					2										
Wes	Brugge	3K	05.01.90	0															
Wes	Brugge	4P	05.01.90	0															
Wes	Brugge	4K	05.01.90	0															
Wes	De Lovie (reservaat)	KG	26.02.90	13					6			2					5		
Wes	Brugge (Rustenburg) *	YK	16.12.89	0															

Tabel 4: Soortenverdeling per provincie

	Limburg	Oost-Vl.	West-Vl.	Antwerpen	Brabant	Totaal	%
Spec.	235	39	15	69	3	361	10.60
MM	2					2	0.06
Mmb	243	158	167	237	31	836	24.55
MD	13	11	2	2		28	0.82
Md	403	619	80	621	35	1758	51.63
Me	10	6		31		47	1.38
Mn	35	4	28	94	6	167	4.90
Pa		17	46	1	3	67	1.97
PA		1	7		1	9	0.26
PaA	45	28	5	32	19	129	3.79
Ppn	5	3	2	74	2	(86)	—
Nn			6			(6)	—
Bb				1		1	0.03
Es				5		(5)	—
Tot.	991	886	358	1167	100	3502	

Tabel 5: Algemeen overzicht van het aantal individuen van een selectie van soorten per objecttype in Vlaanderen:

Type object	Mmb	Md	Mn	PAa	Ppn	MD	MM	Me
Ruïne	10	2	1	10				
Kelder	21	5	3	13	1			
Kunstgrot	9	11		12				
Mergelgroeve	238	401	35	44	5	13	2	10
IJskelder	187	85	31	59	3	2		
Fort + bunker + vesting	363	1258	97	68	78	13		37

Tabel 6: Vergelijking sinds 1986-87 tot en met 1989-90 van het aantal soorten, aantal onderzochte objecten en aantal overwinterende vleermuizen per provincie.

Provincie	1986-87	1987-88	1988-89	1989-90
Oost-Vlaanderen	6/18/442	6/35/606	7/34/851	8/48/ 886
West-Vlaanderen	2/ 6/ 12	4/32/119	6/44/248	8/70/ 358
Antwerpen	8/12/325	9/25/704	9/18/997	9/23/1167
Brabant	4/20/ 72	5/20/ 84	6/17/ 70	6/19/ 100
Limburg	6/15/353	5/16/582	8/19/771	8/23/ 991
Totaal	1986-87: min. 8/ 71/1204 1987-88: min. 9/128/2095 1988-89: min. 9/132/2937 1989-90: min. 9/183/3502			

Bij het totaal staat eerst het totaal aantal soorten voor elk van de 4 winterperiodes met daarachter het totaal aantal onderzochte objecten en totaal aantal overwinterende dieren.

Voor u gesprokkeld

Bronnen: *Acta Ornithologica Lituanica* 4/1, *British Birds* 84/9, *Charadrius* 27/1 en 27/2, *Dutch Birding* 13/3, *Le Héron* 24/1, *Limosa* 64/2, *Naturschutz Heute* 91/3.

— Op 27 juli en 3 augustus 1990 trokken er aan de Litouwse kust ongeveer 3000 Grote bonte spechten door; 90 % van de vogels waren adulte mannetjes. De doortrek gebeurde in golven, de meerderheid van de groepjes bestond uit 2 à 5 exemplaren. Men vermoedt dat deze uitzonderlijke doortrek te maken had met voedselgebrek in gebieden ten zuiden van Litouwen.

— Steller's eiders broeden in Oost-Siberië en aan de kusten van Alaska; sinds 1969 overwinteren er aan de Litouwse kust enkele tientallen vogels, in het voorjaar van 1990 zelfs een record: 800 exemplaren. De meeste eiders verlaten 's nachts en in de loop van april het overwinteringsgebied. Er werd geen enkele vogel boven land waargenomen en evenmin vloog een Steller's eider hoger dan tien meter.

— 39 % van de nesten van een populatie Bruine kiekendieven in het reservaat Zuvintas in Litouwen, werd vernield door Wezels.

— In 1990 werden er 20 nesten van Visarenden in Litouwen vastgesteld; daarvan vlogen er 19 jongen met succes uit.

— Sinds 1981 broedt de Kraanvogel met wisselend succes in Groot-Brittannië; tot 1988 groeiden er echter slechts vier jongen op.

— In Duitsland werd recent viermaal vastgesteld dat een koppel Torenvalken en een koppel Kerkuilen eenzelfde nestbak (100 x 50 x 50) betrokken om in te broeden. Regelmatig waren de vier oudervogels tesamen aanwezig maar tot gelukte broedgevallen van de twee soorten in één jaar kwam het niet: in één nestbak kwamen er geen jongen voort, één paar Torenvalken en twee verschillende paren Kerkuilen brachten wel jongen voort.

— Tijdens de winter 1990/91 werd in Westfalen (Dui) een Klapetekster waargenomen die zich voedde met Tuinslakken *Cepaea hortensis*. In zijn winterbiotop werden 67 buitgemaakte huisjesslakken gevonden, de meeste vastgeklemd in spleten van paaltjes.

— In maart 1990 landde er in een dierenpark in Arnhem (Ned) een wilde Oehoe, vrouwtje, dat zich aangetrokken voelde tot de luid roepende dierentuin-Oehoe. Het vrouwtje maakte een nest tegen het hek van de kooi en legde tweemaal twee onbevuchte eieren. Na deze mislukte broedpoging verdween de Oehoe niet. Integendeel. Toen de kooivogels jongen kregen, begon ze fanatiek voedsel aan te slepen. Heel de zomer bleef ze er rondhangen wat bleek uit de prooi-resten die er bleven liggen van Egels, men vond ergens een flamingopoot en er verdwenen opvallend veel felgekleurde woerden eenden aan de vijvers. In maart 1991 volgde er weer een mislukte broedpoging: twee onbevuchte eieren. Uiteindelijk werd de vogel gevangen en gelost in een natuurlijker biotop waar ze in contact kon komen met een mannetje.

— Enkele hervingsten behaald door het Noordfranse ringwerk:

Een eerstejaars Steenuil geringd in Darmstadt (Dui) werd vier jaar later op 29 september 1987 dood gevonden in Avesnelles, 331 kilometer van de ringplaats verwijderd. Men vermoedt dat de vogel tijdens één van de strenge winters van de jaren '80 uit zijn oorspronkelijke broedplaats door voedselgebrek werd verdreven en in Noord-Frankrijk is blijven pleisteren.

Een Kievit als kuiken geringd op 5 mei 1988 in de Loire-Atlantique (Fra), werd geschoten op 18 augustus van hetzelfde jaar in Merville (Nord, Fra), 1000 kilometer noordoost. Een merkwaaardige verplaatsing voor een soort die normaal zuid trekt in het najaar.

Een Zwartkopmeeuw als kuiken geringd op 27 juni 1987 te Alyki Lagoon, Zuid-Macedonië, Griekenland, werd stervend gevonden op 15 oktober 1988 te Boulogne-sur-Mer (Fra). Deze hervingst bewijst de jaarlijkse verplaatsingen van Zwartkopmeeuwen vanuit de omgeving van de Zwarte en Middellandse Zee naar de Noordzee; hun reisweg brengt hen via de Donau of de Dnjepr naar Polen tot aan de Baltische Zee en van daaruit zuidelijker naar de kusten van de Noordzee.

— De stuw van de centrale te Nagymaros op de Donau in Hongarije wordt afgebroken want dit Hongaars-Tsjechisch prestigeproject bleek een ecologische ramp te worden voor het gebied; de afbraak van deze Hongaarse "muur" wordt op een kleine 200 miljoen frank geschat.

— In Engeland sterven de meeste Knobbelswanen aan loodvergiftiging, in Schotland en de VSA zijn hoogspanningskabels de belangrijkste doodsoorzaak en in landen rond de Baltische Zee en in de delta van de Wolga sterven de meeste tijdens strenge winters door uitputting. In Nederland sterven de meeste Knobbelswanen door afschot, zo'n 2000 vogels per jaar!

R. De Fraine

— Volgens het Duitse Comité tegen vogelmoord wordt er in Wallonië ondanks andersluidende bezwerings van de deelregering nog steeds op zangvogels gejaagd. Het Comité schat dat 4000 vogelvangers in het Franstalige deel van België tot 3 november met hun netten legaal zo'n 30.000 vinken, gorzen en sijsjes gevangen hebben. Een deel van de vogels wordt illegaal in Nederland of Duitsland verkocht, waar een Goudvink tot 200 gulden of DM (ong. 4000 F) kan opbrengen. De vogelbeschermers willen bij het Europese Comité in Brussel nog een procedure op gang brengen tegen België wegens schendingen van de Verdragen van Rome. Op grond van EG-beschikkingen is de vogelvangst al sedert 1982 verboden.

— Volgens het Ornithologisch Instituut van Kroatië zou het leger van het communistische Servië niet alleen de steden en industriële complexen van Kroatië verwoesten maar ook natuurgebieden. Vier van de zeven nationale reservaten hebben reeds enorme schade geleden.

De Putter, nog steeds gegeerde buit in de illegale vogelvangst
Foto: A.C. Zwaga

De staf van het Instituut vroeg dan ook de aandacht van de bevoegde ministers van ons land op deze verwoesting te vestigen.

— Drie handelaars krijgen hun zowat 4600 tropische vogels, die op de luchthaven van Zaventem in beslag werden genomen, voorlopig niet terug.

De vogels werden op 12 mei onderschept. Ze zaten in erbarmelijke omstandigheden en in strijd met internationale transportnormen in een vliegtuig van Egypt Air. Na de gerechtelijke actie begon een juridisch steekspel.

De handelaars willen hun produkten terugkrijgen via een kort geding tegen het Koninklijk Verbond voor de Bescherming van Vogels (KBVBV) en Veeweide. Een rechter wees die eis af als onontvankelijk.

De KBVBV en Veeweide daagden op hun beurt de invoerders voor de rechter. Een uitspraak, ook over het lot van de vogels, laat nog steeds op zich wachten. Intussen blijven de vogels te gast in een aantal opvangcentra.

— Het KBVBV en Veeweide hebben bij de rijkswacht klacht ingediend tegen de luchtvaartmaatschappijen Cameroun Airlines en Alitalia en tegen alle mogelijke verantwoordelijken wegens inbreuk op de wet op de dierenbescherming. Dat gebeurde nadat op Zaventem een lading Grijs roodstaartpapegaai was aangetroffen. Dit voorval bewijst dat ondanks belofte van het kabinet van De Keersmaecker, dat maatregelen zouden getroffen worden tegen september, niets veranderd is. Het KBVBV en Veeweide vragen zich trouwens af hoe er efficiënte maatregelen kunnen komen gezien het gebrek aan personeel op de diergeneeskundige inspectiedienst.

— De Britse troonopvolger prins Charles is in Brussel bekroond met een milieuprijs voor verdiensten in de Europese Gemeenschap. De prijs "Twaalf Sterren voor het Milieu", werd hem tijdens een feestelijke plechtigheid overhandigd door de directeur van het Europese Bureau voor Milieubescherming, de overkoepelende organisatie van verscheidene milieuoorganisaties in de EG. Prins Charles kreeg de prijs omwille van zijn jarenlange buitengewone bijdrage aan de bescherming van het milieu en de natuurlijke rijkdommen in de hele wereld.

— Een aantal beleidsmaatregelen zullen de wandel- en recreatiemogelijkheden in de Hoge Venen aanzienlijk beperken.

Zij kaderen in het geheel van een beheersbeslissing van de Waalse Milieuminister Edgard Hismans, waarbij de bescherming van het veenlandschap met zijn zeldzame fauna en flora vooropstaat. Dat er iets moest gebeuren was al lang duidelijk geworden voor de echte veenliefhebbers, die vaak een overbewandeling vaststelden, ook buiten de zogenaamde "knuppelpaden", de enige routes waarop wandelen in het reservaat nog was toegelaten. Daardoor werd vaak schade toegebracht, o.m. aan de nog actieve veengebieden.

Na sneeuwval kwam er de jongste jaren nog een overrompeling bij: die van de langlaufers. Het afbakenen van pistes in het randgebied van de venen kon de schade (en de verloedering door het achterlaten van allerlei vuilnis) amper indijken. Het was dan ook te verwachten dat de ingreep doortastend zou zijn. Wandelen, alleen of met de familie, wordt — zelfs op de knuppelpaden — alleen nog toegestaan onder begeleiding van een erkende gids. Dat geldt dan voor de zogeheten zone "C". In de zone "B" zijn of worden educatieve wandelroutes uitgestippeld, zo nodig met knuppelpaden in de delicate gebieden. Die kunnen dan vrij bewandeld worden. Anderzijds worden de zogeheten zones "A" vrijgegeven voor bewandeling. En voor de zones "D" geldt dan een algeheel verbod.

F. Franckx

KIJKEN EN BELEVEN

Steeds de gebeurtenissen van dichtbij beleven dankzij de pocket-verrekijker HABICHT 8x20 B.

De mooiste harmonie tussen functie en design.

Waag U aan een blik!
Uw detailhandel zal U met plezier verdere informatie geven.
Bekroond met de Oostenrijkse Staatsprijs 1991.

OPTIEK Van Wesemael

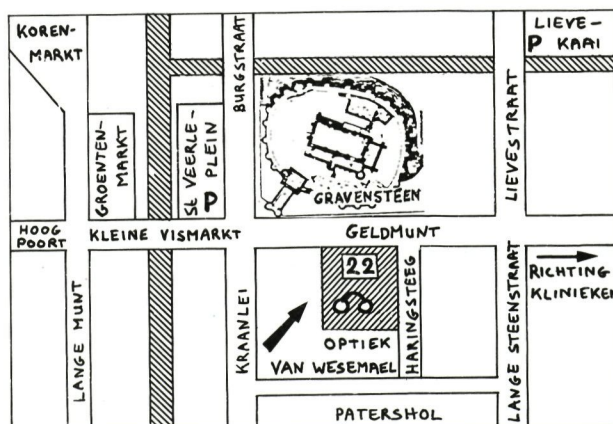
GELDMUNTSTRAAT 22 GENT 091 25 26 92

De beeldscherpte van een verrekijker of telescoop is hoofdzakelijk afhankelijk van de opbouw van de kijker. Het eenvoudigste lenzensysteem bevat lenzen met sferische oppervlakken. Het objectief, de collimator en het oculair bevatten dan enkelvoudige lenssystemen met sferische lensoppervlakken. Het probleem hierbij is dat zo'n systeem vervorming geeft aan de randen van het beeld. Deze vervorming is zichtbaar wanneer men door de kijker naar een rechte lijn kijkt. Bij een enkelvoudig systeem zal deze lijn vervormd worden tot een boog. Een enkelvoudig lensstelsel geeft eveneens kleurvervorming (chromatische abberatie). Bij de betere kijkers worden aplanatische lenssystemen toegepast. Hierbij worden lenzenparen gebruikt waarbij de eerste lens een lagere brekingsindex heeft dan de tweede (crown en flint - glas) en de vorm van de lenzen is zo dat een minimale beeld- en kleurvervorming optreedt. Een kijker met aplanatische lenzen bezit dus tweemaal zoveel lenzen als een enkelvoudig systeem. Vandaar ook het grote prijsverschil tussen de kijkers onderling.

De kijkers van Zeiss, Swarovski, Leitz e.a. zijn uitgerust met aplanatische lenzensystemen.

We hopen dat u met deze informatie wat meer heeft opgestoken over kijkers. U bent steeds welkom voor verdere informatie.

OPTIEK VAN WESEMAEL wenst u verder een goede start voor 1992. Tot kijk...

Verenigingsberichten

UIT HET VERSLAG VAN DE VERGADERING VAN DE RAAD VAN BEHEER, GEHOUDEN TE TURNHOUT OP ZATERDAG, 12 OKTOBER 1991

- De werkgroep Natuurbehoud maakt een ontwerp op van de taak van de Wielewaalconservator.
- De provincie Limburg betaalde 307.500 F subsidie voor aankopen in de Dommelvallei en de Wateringen.
- WWF steunde de aankoop in Orchis voor 153.000 F.
- De provincie Antwerpen gaf een subsidie van 243.524 F voor de werking van De Wielewaal. Hiervan ontvangen de afdelingen 3000 F + 10 F per lid. De afdelingen die een project voor kadervorming inzonden, ontvangen het hiervoor voorziene bedrag.
- De aankoopsubsidie van het Vlaamse Gewest voor 1991 bedraagt 11 miljoen. Het plafond bedraagt nu 25 F/m².
- Eind 1991 waren er 6481 leden, dit is een stijging met 10 % of een netto-aangroei van 612 leden. Er waren 709 niet-betalers (- 12 %) dus zijn er eigenlijk 1321 nieuwe leden (22 %). Aan de afdelingen zal hiervoor in 1992 390.000 F uitbetaald worden.
- I.v.m. de subsidie van het 5e decreet zal elke afdeling die meewerkte, een basisvergoeding van 3000 F ontvangen. Het resterend bedrag van de 500.000 F voorziene subsidie zal naargelang de aangekondigde, ingerichte en bewezen activiteiten verdeeld worden.
- Van 6 tot en met 13 juni 92 is er een tweede nationale buitenlandse reis naar Connemara (Ierland). Inschrijven kan door storting van 4000 F.
- Twee wielewaalreservaten zijn erkend: de Snippenweide (Schelde-Leie) en de Gavers (Land van Waas).
- Te Hoogstraten werd op 2.10.91 een perceel in de Halsche Bemden, sectie D nr 357/A en 22a 60ca groot aangekocht. Het werd betaald met de gift van de Rotary-club van Hoogstraten.
- Nu het contract voor de 167ha grote Liereman te Oud-Turnhout door de gemeente is getekend, kan het erkenningsdossier ingediend worden.
- De stad Sint Niklaas zal de Meersen aan de Moervaart aankopen en aan De Wielewaal Land van Waas-Zuid in beheer geven.
- De Playa Grande te Costa Rica werd als reservaat erkend om de legstranden van de zeeschildpadden te vrijwaren van verstoring. De Wielewaal betaalde de 6395 F portkosten integraal terug aan de Hyla werkgroep.
- Hyla hield een info-dag te Diepenbeek en bezorgde de deelnemers een samenvatting van de spreekbeurten.

H. Franckx

MET AFDELING BRUSSEL NAAR NOORWEGEN

Afdeling Brussel reist van 1 tot 13 juli 1992 naar de fjorden en natuurparken/reservaten van Noorwegen. Reis met bus voor 24 personen met als minimum 20

deelnemers. Voorziene prijs alles inbegrepen: 39.000 F. Inlichtingen bij Lut Mertens, Mensenrechtenlaan 22, 1070 Brussel, tel. 02/524 28 52.

VIJFTIENDE VLAAMSE ARDENNENDAG 26 APRIL 1992

Inderdaad, deze lenteklassieker is al aan z'n vijftiende editie toe! De Vlaamse Ardennendag is reeds een begrip geworden in natuurminnende middens. Het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen is ook op weg om een gevestigde naam te worden... Dit terwijl sommige officiële middens plots de naam Vlaamse Ardennen trachten weg te moffelen!!!

De laatste zondag van april is en blijft echter de Vlaamse Ardennendag, dag waarop enkele tientallen groepen uit Vlaanderen (en Nederland) onder leiding van Wielewaalgidsen van afdelingen Schelde-Leie, Zwalmvallei en Waregem komen genieten van de rijke natuur in deze streek.

Wie in '92 erbij wil zijn contacteert telefonisch Karel De Waele (tel. 091/86 45 60), Kerselaarslaan 52, 9800 Deinze om af te spreken op welke plaatsen zijn groep wil wandelen. De keuzemogelijkheden blijven:

Brakel (Diggiehoevewandeling); Ename (Bos t'Ename); Etikhove (Maarkebeekvallei); Everbeek (Trimpontbos); Hotond (Beiaardbos); Hotond (Ingelbos); Kluisbergen (Kluisbos, enkel voormiddag); Kwaremont (heuvellandschap); Louise Marie (Muziekberg); Louise Marie (Bos ter Eecken); Melden (Koppenberg); Michelbeke (Zwalmvallei); Nokere (Kordaalreservaat, voormiddag); Opbrakel (Brakelbos); Parike (Parikebos); Roborst (Zwalmvallei); Ronse (Oude spoorberm); Schorisse (Bos te Rijst); St-Blasius-Boekel (Zwalmvallei); St-Goriks-Oudenhove (Mijnwerkerspad); St-Kornelis-Horebeke (Perlinckbeek); St-Marie-Oudenhove (Kloosterbos); Wortegem (Bouvelobos); Zegelsem (Burreken); Zulzeke (Kabernolbos).

Tot kijk in de Vlaamse Ardennen, 's middags in het NCMV-gebouw in de Gevaertdreef te Oudenaarde, waar alle groepen samenkomen op te picknicken: de Stichting Omer Wattez zorgt daar immers voor barbecueworst en brood, als dessert een geurige mattetaart, en tussendoor een bruintje of een koffie... mmm...

K. De Waele

REIS PYRENEËN, 4 TOT EN MET 20 JULI 1992

Wielewaalafdeling Antwerpen-Zuid richt, ter gelegenheid van haar 25-jarig bestaan, een ornithologische reis in naar Alto Aragon in de centrale Spaanse Pyreneeën. Deze roofvogelstreek bij uitstek biedt de natuurliefhebber een waaier van excursiemogelijkheden temidden van grandiose berg- en rivierlandschappen.

Het programma voorziet o.a. uitstappen naar de indrukwekkende kloven waar de gieren thuishoren, de Sierra de Guara en naar het koninginnestuk van het hooggebergte: het Nationaal park van Ordessa.

De heen- en terugreis geschiedt per nachttrein, de excursies ter plaatse met autocar. Er zijn drie lokaties voorzien van waaruit, binnen beperkte rijafstand, de meest interessante deelgebieden worden bezocht.

De geselecteerde hotels beschikken over het nodige persoonlijke comfort. De deelnameprijs bedraagt ± 28.000 F. Max. aantal deelnemers: 25. Er zijn nog enkele plaatsen beschikbaar.

Je bent pas ingeschreven na storting van 5000 F, als voorschot op PR. 000-0178083-88 van De Wielewaal Antwerpen-Zuid, en dit vóór 10 februari 1992.

De datum van inschrijving is bepalend voor al dan niet deelname.

Bent u geïnteresseerd in deelname, geeft dan eerst een seintje aan de reisorganisator: Luc Van Schoor, tel. 03/353 09 77 (na 19 u.). Hier kunt u ook terecht voor alle bijkomende inlichtingen.

Luc Van Schoor, Kallement 5, 2160 Wommelgem.

2de NATIONALE BUITENLANDSE REIS 1992 **Connemara (West-Ierland) van 6 tot en met 13 juni 1992.**

Geniet van het enig mooie landschap en de flora van de kalkstreek The Burren, de zeevogels van de kliffen van Moher en van de Aran-eilanden, de fauna van de venen, de bergen en kust, het Neolitisch verleden van de eerste Keltische bewoners.

Vlucht Zaventem-Shannon, heen en terug.

Ter plaats rondritten met mini-bus van 25 personen.

Logies met groepen van 6 in Family-houses, met ontbijt en avondmaal.

Lunchpakket voor 's middags.

Plaatselijke gidsen voor de ornithologische, botanische en archeologische uitstappen.

In geval van voldoende belangstelling is er een tweede reis van 20 tot en met 27 juni.

De organisatie berust bij de Toeristische Federatie van Connemara, in samenwerking met de Vlaamse Toeristenbond.

Programma

1e dag: Vlucht Zaventem-Shannon.

Transfer naar **Lisdoornvarna** (40 km).

Avondmaal en diavoorstelling door Tony Wihle (ornitholoog en gids).

2e dag: Bezoek aan de zeevogelkolonies van de Cliffs of Moher en Ailwee Cave.

3e dag: Rit door de kalkstreek The Burren naar **Carraroe** (70 km.).

2e diavoorstelling.

4e dag: Voormiddagwandeling langs de kust en het strand.

's Namiddags: archeologische uitstap.

5e dag: Boottocht naar de Aran-eilanden, bezoek aan de zeevogelkolonies.

3e diavoorstelling.

6e dag: Bezoek aan de reigerkolonie van Aran.

Rit van Aran naar **Roundstone** (40 km.).

7e dag: Vogelobservatie aan de kust van Dogs Bay en in het reservaat Errisbeg.

Laatste diavoorstelling.

8e dag: Transfer van Roundstone naar Shannon.

Vlucht Shannon - Zaventem.

Richtprijs voor verblijf in tweepersoonskamers, alles inbegrepen: 30.000 F.

Inschrijven door overschrijving van 4000 F op postrekening 000-0319785-73 van De Wielewaal vzw, Graat-akker 11, 2300 Turnhout.

ZOEKERTJES

TE KOOP:

Binoculair model Euromex KTD-1 met objectieven 1x en 3x en oculair 10x en 20x met bijpassend reiskoffertje. Prijs: 18.000 F.

E. Alleman, 051/77 00 56 (alleen tijdens het weekend).

GRENDOVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING TUSSEN AFDELING MEETJESLAND EN DE ZEEUWSE NATUURVERENIGING "DE STELTCLUUT"

In het kader van de Europese éénwording en in het bijzonder van de viering van "750 jaar Vier Ambachten" (erkenning van de regio Assenede-Boekhoute-Axel-Hulst door de graaf van Vlaanderen door middel van een keure) wordt een uitwisselingsprogramma opgezet door de milieuverenigingen uit Zeeuws-Vlaanderen en de Wielewaalafdeling Meetjesland. Iedere maand wordt afwisselend een natuurwandeling georganiseerd in Nederland en Vlaanderen. Het is voor iedereen een mogelijkheid om het Krekengebied in Noord-Oost-Vlaanderen en aangrenzend Zeeuws-Vlaanderen beter te leren kennen.

De eerste wandeling is gepland op 19 januari '92 in de Braakman (NL) om 9.30 u. (verzamelen kerk Assenede om 9 u.), vervolgens op 8 februari '92 langsheen de Noordijk te Watervliet (verzamelen kerk Watervliet om 13.30 u.).

Verdere informatie is te verkrijgen op de wandelingen zelf of op het telefoonnummer 091/77 71 40.

In het najaar wordt tevens nog een symposium georganiseerd over het Krekengebied, verdere informatie hierover volgt later.

C. Bruggeman, Lazarijstraat 4, 9900 Eeklo.

Activiteitenkalender

- b- = begin
- l- = leiding
- e- = einde
- m- = mee te brengen

JANUARI

4

Lier. Beheerswerken: knotten van wilgen in de Ifterbeekvallei -b- 9u. Zimmertoren, Lier -l- M.Vermeylen -e- 17u.

5

Aalter. Winterwandeling in het Drongengoed -b- 9u. Hoeve Dron-
gengoed, Drongengoedweg 9, Ursel -l- E.Blondia -e- 11.30u.

Antwerpen-Zuid. Vogelobservatie Bath, Markiezaat en Zoommeer (NL). (vogelobservatie en -determinatie) -b- 8.30u. Station van Oude God, Mortseil -l- R.Vansevenant -e- 16.30u. -m- Warme regen-vrije kleding, kijker, telescoop, picknick.

Brussel. Bezoek aan Arboretum van Tervuren -b- 9u. Eindhalte tram 44 in Tervuren -l- H.De Coninck -e- 12.30u.

Mol. Winterexcursie naar natuurreservaat De Riebos te Lommel: natuurstudie: ganzen en roofvogels. -b- 9u. Parking De Blauwe Kei (Lommel Sas 1) -l- J.De Schepper -e- 12u.

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 10u. Bredase Dijk, Wateringen, einde Koloniestraat, Lommel Kolonie -l- V.Wijnen -e- 12.30u.

Schelde - Leie. Landschapswandeling met aandacht voor het al-
gehele natuurgebeuren in volle winter. -b- 14u. Kerk Kwaremont -
l- K.De Waele -e- 17u. -m- Verrekijker, aangepast schoeisel.

8

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 14u. Wateringhuis, Oude Maai, Lommel Kolonie -l- M.Geboers -e- 16.30u.

10

Mandelstreek. Nieuwjaarstoespraak van de voorzitter en uiteenzetting over het fotograferen van vogels in de vrije natuur. -b- 20u. Kamer van Koophandel, Polenplein 10, Roeselare -l- L.Demarez -e- 23u.

Netevallei. Diareeks over Belgische dagvlinders. -b- 20u. Wiele-
waallokaal, Leopoldlei 81, Hallaar -l- F.Rens -e- 22.30u.

11

Demer en Dijle. Werkdag in het Nico De Boevé-reservaat: ruiming van de gracht en afzagen van gevaarlijke boom. -b- 10u. Ingang reservaat -l- J.De Meirsmann info: Paul Hendrickx 016/60 38 48.

Kievit. Dia-avond over de Kempen vroeger en nu met speciale aandacht hoe het vroeger was en wat er nu overblijft door R.De Prins -b- 20u. Parochiecentrum, Dorp 21, Rijkevorsel -l- P.Prinsen -e- 22.30u.

Klein-Brabant. Observatie van ransuilen, speciale aandacht voor de vliegwijze.Braakballen pluizen en studie van voedingsgewoon-
ten. -b- 17u. Kerk Mariekerke -l- H.Van Doorslaer -e- 22u.

Zwalmvallei. Bezoek Michel Thiery-museum. Thema: ontstaan van onze planeet en ontwikkeling van het leven op aarde, en van versch. diersoorten -b- 13.15u. Markt Zottegem, 14u. Michel Thiery-museum, St.-Pietersplein, Gent -l- P.De Clercq -e- 16.30u.

12

Aalter. Ganzenexcursie naar Damme -b- 8u. Garage Lambrecht (rode lichten), 8.30u. Stadhuis Damme -l- J.Pauwels -e- 11u.

Antwerpen-Centrum. Jaarlijkse ganzentocht naar Schouwen-
Duiveland en in de buurt van de Haringvliet -b- 8u. Rooseveltplein

(hoek van Stralenstraat) Inscr.busreis: 375 F op rek.000-
0087473-76 WA Merksem -l- R.Huysmans -e- 17 u -m- Pick-
nick.

Antwerpen-Zuid. Autobustocht naar Schouwen-Duiveland -b- 7.30u. Station van Oude God, Mortsel -l- C.Tytgat -m- Picknick, warme kledij, laarzen, kijker, telescoop, guldens.

Brugge. Observatie en studie van de ganzen en andere noordelijke vogelsoorten op de overwinteringsplaatsen te Damme en omge-
ving. -b- 9u. Station Brugge (hoofdingang), 9.20u. Markt te Damme -l- G.Orbie -e- 12u. -m- Verrekijker, telescoop, laarzen.

Brussel. Dagtocht rond Bergen op Zoom -b- 8u. Metro-station Houba-Brugman -l- P.De Taeye -e- 17u.

Demer en Dijle. Observeren van watervogels op het meer van Rotselaar. -b- 9u. Kerk van Rotselaar -l- K.Van Rompaey -e- 12u.

Kievit. Winterwandeling op het Blak te Beerse: speciale aandacht voor pleisterende eenden en watervogels -b- 9u. Brug 6 (weg Beerse-Rijkevorsel), 9.15u. Blak te Beerse (Meergoorstraat) -l- J.Joris -e- 12u.

Land van Waas-Zuid. Ganzentocht Damme en voorhaven Zeebrugge: observatie van ganzen, eenden en zeevogels. -b- 8.30u. Stadhuis, Sint-Niklaas, 10u. Stadhuis, Damme -l- G.Keereman -e- 16u.

Leuven. Observatie van overwinterende watervogels op plassen in de omgeving van Mechelen (Hofstade, Walem, ...) -b- 13u. Station Leuven -l- A.Verboven -e- 17u. -m- Info: De Boomklever, Jaar-
gang 19, nr.2+3.

Nete en Aa. Bezoek aan de talrijke waterplassen in de omgeving van Mol: overwinterende watervogels. -b- 7.50u. Klein sas, He-
rentals, 8.10u. Kerk St.-Dymphna, Geel -l- J.Sas -e- 12u.

Netevallei. Natuurwandeling in en rond natuurgebied Kruiskens-
berg. -b- 14.30u. Kapel van Kruiskensberg -l- C.Segaert -e- 17u.

Ninove. Knoppenwandeling in het Neigembos -b- 14u. Kapel van Bevingen in het Neigembos -l- E.De Backer -e- 17u. -m- Loep,
bomengids, laarzen.

Scheldeland. Natuurwandeling langs het GR-pad Destelbergen-
Wetteren. -b- 10.15u. Station Wetteren (met lijnbus van 10.21u.
naar Destelbergen) -l- W.De Winter -e- 17u. -m- Picknick, laar-
zen, warme kledij.

Schelde - Leie. De Westerschelde, studie van eenden, ganzen en andere watervogels -b- 7u. Kerk Deinze-Petegem -l- W.Packet -
e- 16.30 u -m- Picknick, laarzen, warme kledij, verrekijker.

Voorkempen. Namiddagwandeling door de Trappistenbossen te Westmalle -b- 13.15u. Dienstencentrum, Schoolstraat 44, Schilde,
13.30u. St.-Pauluskerk, Westmalle -l- M.Wens -e- 16.30u.

15

Noord-Limburg. Bomen- en vogeleducatie -b- 14u. Watering-
huis, Oude Maai, Lommel Kolonie -l- M.Geboers -e- 16.30u.

17

Midden-Limburg. Determineren van planten, bloemen, vogels, insecten a.d.h.v.dia's, max.10 ex.per persoon, de avond zelf meebrengen -b- 20u. C.C.Termolen, Kneuterweg 2, Zonhoven -l- M.Schepers -e- 22u.

Noord-Limburg. Diamontage: "Op tocht in Spitsbergen" -b- 20u. Provil, Duinenstraat, Lommel -l- M.Declerck -e- 23u.

18

Antwerpen-Zuid. Dia-avond "Wielewalers op stap" een gesonori-
seerde diareeks met gedichten van Gezelle over de natuur, muzi-
kaal intermezzo -b- 20u. Kasteel Steytelinck, St.Bavostraat, Wilrijk -l- A.Wuyts -e- 23u.

Denderland. Internationale watervogeltellingen -l- F.Schoeters
Klein-Brabant. Knotwiigen knotten in het reservaat Orchis -b- 13u. Fort te Bornem (wegwijzers vanaf de kinderboerderij) -l- K.Grolus -e- 17u.

Lier. Dia-avond over de recente reis van Wielewaal-Nationaal naar Kenia -b- 20u. Clublokaal, Rolwagenstraat 10, Lier -l- Y.Peeters -e- 22.30u.

Maasland. Ledenfeest met dia's: inschr. voor 9 januari 92: 700 F op 001-0271895-80 A.Vincken As -b- 19.30u. Restaurant Lindenhof Opoeteren -l- M.Stevens -e- 23u.

Netevallei. Natuurbeheerswerken in natuureservaat "Het Goor" te Westmeerbeek: kappen van overtollige houtopslag -b- 13.30u. Kerk te Westmeerbeek of ingang reservaat Dennendijk, Westmeerbeek -l- G.Ceulemans -e- 17u.

s'Heerenbosch. Nestkasten maken voor vleermuizen. -b- 14u. Blijddorp - Houtatelier, Beukestraat 355, Buggenhout -l- M.Bruggeman -e- 17u. -m- hamer, kast mag mee naar huis genomen worden.

Wulp. Dia-avond eigen leden, bestuursverkiezing. -b- 20u. Heischuur Oud-Turnhout. -l- L.Cuylaerts. -e- 22.30u.

19

Brugge. Vogelwerkgroep: watervogeltelling in de Brugse achterhaven in het kader van een vergelijkend statistisch onderzoek. -b- 9u. Café "Drie Zwanen", Dudzele -l- F.De Scheemaeker -e- 12u. -m- Verrekijker, telescoop, warme kledij.

Denderland. Internationale watervogeltellingen. Info: F.Schoeters 052/21 16 13

Mandelstreke. Vloedlijnwandeling met determinatie van de strandlopers en meeuwen -b- 8u. Polenplein, Roeselare, 9.30u. parking achter de Patria -l- P.Desmet -e- 12u.

Mandelstreke. Vogelobservatie en -determinatie in natte weiden -b- 13.30u. Kerk van Pollinkhove -l- A.Lagrou -e- 16.30u.

Meetjesland. Wandeling in de Braakman in het kader van de samenwerking met de Zeeuwse natuurverenigingen. NL -b- 8.45u. Markt Eeklo, 9u. Kerk Assenede -l- H.Castelijns -e- 12u.

Merelbeke - Melle. Wintergasten in Zeeuws-Vlaanderen: dagtocht met nadruk op vogeldeterminatie -b- 9u. Kerk van Merelbeke-Centrum met eigen wagens -l- G.De Meulemeester -e- 16u.

Midden-Limburg. Observatie van overwinterende watervogels op Platwijers te Zonhoven -b- 9u. Paalsteen, Paalsteenstraat, Hasselt -l- M.Lodewijckx -e- 12u.

Noord-Limburg. Watervogeltelling -b- 8.15u. Kruispunt Lommel-Barrier, 9u. Sahara -l- A.Geypen -e- 12.30u.

Oostende. Vogelobservatie op slikken en schorren te Nieuwpoort: studie van watervogels en steltlopers. -b- 13.30u. Parkeertrein, J.Bauwensschool, Mercatorlaan, Oostende -l- L.Dewulf -e- 17u.

Scheldeland. Morgenwandeling in de Kalkense Meersen (specifieke aandacht voor wintergasten) -b- 8u. Markt-Wetteren, 8.20u.Brug-Uitbergen -l- M.Brutsaert -e- 11u.

Schelde - Leie. Watervogels leren kennen in de Scheldevallei -b- 8.30u. Scheldebrug Zingem -l- J.Vanheuverwyn -e- 11.30u. -m- Laarzen, verrekijker, warme kledij.

Westkust. Watervogels rond de kleiputten te Ploegsteert -b- 12.30u. Markt, Veurne, rijden naar Vleteren, Poperinge, richting Armentières volgen -l- J.Tahon -e- 17u.

Zwalmvallei. Mossenwandeling -b- 9u. Kasteelstraat 46, Brakel -l- J.De Ruyver -e- 12u.

22

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 14u. Wateringhuis, Oude Maai, Lommel Kolonie -l- M.Geboers -e- 16.30u.

23

Brugge. Avondactiviteit van de fotowerkgroep: Hongarije, prachtige natuurgebieden door H.Van Duynslaegher -b- 20u. Zaal Chalet Retorica (achter gemeentehuis), Sint-Michiels -l- Y.Verschueren -e- 23u.

24

Leuven. Diavoordracht: Lente in Andalucia: flora en fauna. -b- 20u. Gemeentehuis Heverlee, ingang politie, Waversebaan, Heverlee -l- H.Blockx -e- 24u.

Meetjesland. Diamontage: stenen en mineralen: vormenrijkdom en vindplaatsen -b- 20u.Stadauditorium, Garenstraat, Eeklo -l- P.Gelaude -e- 22.30u.

25

Lier. Tocht naar Schouwen-Duiveland: op zoek naar duikers, fuutachtigen, eenden, ganzen -b- 7.30u. Station Lier, eigen wagens -l- T.De Pauw -e- 18u.

Schelde - Leie. Diavoordracht over de Argonne: fauna en flora -b- 20u. Stedelijk Centrum, Heurnestraat 235, Oudenaarde -l- K.Van Den Bergh -e- 22.30u. -m- Inkom: 50 F, Families: 100 F.

26

Antwerpen-Zuid. Halve-dag uitstap in de Netevallei (natuurwandeling met vogeldeterminatie) -b- 8.15u. Station Oude God, Mortsel (eigen wagens), 8.45u. parking voor de melkerij op Anderstad -l- A.Wuyts -e- 12.15u. -m- Laarzen, telescoop.

Demer en Dijle. Diersporentocht in het domein van de Spoelbergh -b- 9u. Ingang van het domein, recht tegenover de kerk van Westpelaar -l- F.Wuyts -e- 12u.

Denderland. Studie van overwinterende watervogels: Antwerpse industriezone op L.O. -b- 8u. Station, Aalst, 8.15u. Grote Markt, Dendermonde -l- R.Sienaert -e- 16u.

Gent. Namiddagwandeling in de Bourgoyen-Ossemeersen: watervogels en natuur in de winter -b- 14u. Molen op het einde van de Mahatma Gandhistraat achter het Rooigembad -l- F.Van Den Bossche -e- 17u.

Klein-Brabant. Bustocht naar Schouwen-Duiveland: speciale aandacht voor ganzen en andere watervogels -b- 7u. Parking Rijksweg aan houtzagerij Peleman, Puurs, 7.15u. Parking Rijksweg 60 aan Staels-Borco, -l- H.D'Hertofelt -e- 17u.

Midden-Limburg. Overwinterende vogels op de grintgaten aan de Maas van Stokkem tot Kessenich. (eigen wagens) -b- 8.30u. Parking Fraters, Zonhoven -l- S.Bloemen -e- 16u.

Nete en Aa. Bustocht naar Zeeland: op zoek naar overwinterende vogels in Stellendam, Brouwersdam, ... -b- 7.30u.St.Dymphna, Geel, 7.50u.Klein Sas, Herentals, 8u. de Lindekens, Bouwel -l- P.Geysels -e- Inschr. voor 11 jan.014/50 11 66

Noord-Limburg. Winteruitstap: natuur- en vogeleducatie -b- 8u. Marktplein, Eksel, 9u. Maasvallei -l- A.Geuens -e- 12.30u.

Schelde - Leie. Natuurwandeling in de Leievallei te Oeselgem. -b- 9u. Kerk Oeselgem -l- W.Packet -e- 11.30u. -m- Laarzen, verrekijker, aangepaste kledij.

29

Noord-Limburg. Natuurexploratie en bomeneducatie -b- 14u. Wateringhuis, Oude Maai, Lommel Kolonie -l- M.Geboers -e- 16.30u.

FEBRUARI

1

Gent. Winteravond: Diavoorstelling door M.Boone: "Een natuurparadijs in de Caraïben: de Dominicaanse Republiek" -b- 20u. Dienstencentrum Gentbrugge, Braemkasteelstraat, Gent -l- E.Van Renterghem -e- 22u.

Ninove. Ledenfeest afdeling Ninove: gezellig samenzijn bij een natje en een droogje -b- 20u. Buurthuis, Pollare -l- H.De Kegel

Voorkempen. Werkdag op "De Bonte Klepper" -b- 9.15u. Dienstencentrum Schilde 9.30u. Baan Oostmalle-Rijkevorsel bij brug over kanaal, -l- T.Arts -e- 16u.

2

Aalter. Wandeling in het Drongengoed -b- 9u. Hoeve Drongengoed, Drongengoedweg 9, Ursel -l- E.Blondia -e- 11.30u.

Antwerpen-Zuid. Bezoek aan het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.(Relatie tussen zakpijpen, mensen en lancetvisjes) -b- 9u. station Oude God, Mortsel, eigen wagens, 10u. KBIN, Vautierstraat 29, Brussel -l- H.Waeterschoot -e- 12.30u. Info: 03/455 92 79.

Brugge. Bustocht naar Schouwen-Duiveland: studie en observatie van ganzen, zwanen, prooivogels, eendachtigen in Scheelhoek, -b- 7.15u. Hoofdingang Station Brugge (inschr.450 F, 350 F op 380-0806321-31 WA Brugge, Loppem) -l- G.Orbie -e- 20u. -m- Guldens, picknick (warme drank), laarzen, kijker, telescoop.

Meetjesland. Wandeling in de Bourgoyen-Ossemeersen te Gent: op zoek naar doortrekkende Grutto's -b- 13.30u. Markt Eeklo, 14u. Onthaalcentrum Bourgoyen, Gent -l- C.Bruggeman -e- 16.30u.

Mol. Natuurbeleving: winterwandeling in het Postelse grensgebied -b- 13.30u. Abdij Postel -l- J.Wijnants -e- 16.30u.

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 10u. Bredase Dijk, einde Koloniestraat, Lommel Kolonie -l- V.Wijnen -e- 12.30u.

Noord-Limburg. Onderhoudseducatie van de Wateringen. -b- 9u. wateringhuis, Oude Maai, Lommel Kolonie -l- A.Mertens -e- 12u.

Scheldeland. Jaarlijks ledenfeest: natuurwandeling, wafelenbak met aansluitend dia's, natuurquiz -b- 14u. Kerk Serskamp, 17u. Jeugdheem, Kerkstraat, Serskamp -l- R.Clinckspoor -e- einde van de wandeling 17u.

Zwalmvallei. Winterwandeling te Lierde-Hemelveerdegem -b- 14u. Kerk te Hemelveerdegem -l- P.Roukhout -e- 17u.

5

Noord-Limburg. Bomen- en vogeleducatie -b- 14u. Wateringhuis, Oude Maai, Lommel Kolonie -l- M.Geboers -e- 16.30u.

7

Brugge. Diamontage: "De natuur in België, van de kust tot in de Gaume". Een reeks van natuurfotograaf G.Mornie, commentaar J.Vanheeuverswyn -b- 20u. Zaal Kredietbank, Steenstraat, Brugge -l- G.Orbie -e- 23u. -m- Inkom: 150 F, voorverkoop 130 F.

Denderland. Diamontage over varens -b- 20u. Zaal 't Capucientje, Hoek Capucienelaan en St.-Jobstraat, Aalst -l- W.Tavernier -e- 23.15u.

Leuven. Diavoordracht: "Leven als God in Frankrijk"; vakantieherinneringen van verschillende eigen leden. -b- 20u. Gemeentehuis, Waverse Baan 66, Heverlee -l- H.Blockx -e- 23.30u.

Mandelstreke. Voordracht van J.Van Gompel: "Zeezoogdieren" -b- 20u. Zaal van café "De Arend", Polenplein, Roeselare -l- L.Demarez -e- 22.30u.

Midden-Limburg. Bezoek aan de sterrenwacht te Genk: Planetarium, bezoek aan de tentoonstelling en sterrenkijken. -b- 19.30u. Station van Genk -l- M.Schepers -e- 23u.

Netevallei. Filmavond: Onze Kempen, bedreigde planten, in het spoor van de heksen, de Kempense microcosmos. -b- 20u. Wielewaallokaal, Oude Jongensschool, Hallaar -l- S.Wuyts -e- 22.30u.

Wulp. Uilentocht: observatie van verschillende soorten uilen, determinatie, leefwijze, broedbiologie, herkenning aan de roep. -b- 19u. Brug over de Turnhoutse Vaart, Baan Turnhout-Ravels, bureau wegenbouwfirmas Van Gorp -l- W.Dings -e- 22u.

8

Aalter. Jaarvergadering met dia-voorstelling over onze mooiste natuurgebieden van België "Van de kust tot de Hoge Venen" -b- 19u. Gemeentelijke feestzaal te Aalter-Brug -l- E.Vanaelst -e- 22u.

Kievit. Filmavond door dhr. Van Opstal: vlinders, vogels, amfibieën en reptielen, paddentrek -b- 20u. Zaal Lambeer, Vredestraat 8, Beerse -l- P.Prinsen -e- 22.30u.

Klein-Brabant. Beheerswerken in het reservaat "Scheldeschorren aan de Notelaar" te Hingene -b- 13u. einde van de Notelaardreef, Hingene -l- H.D'Hertefelt -e- 17u.

Lier. Jaarvergadering met gezellig samenzijn, voorafgegaan door winterse wandeling in eigen streek. -b- 13.30u. H.Kruiskerk, R.Veremansplein, Lier (wandeling), 17.30u.Parochiezaal, H.Kruis, Lier(vergadering) -l- M.Vermeylen -e- 22.30u.

Meetjesland. wandeling langs de Noorddijk te Watervliet in het kader van de samenwerking met de Zeeuwse Natuurverenigingen -b- 13.30u. Kerk Watervliet, 14u. Noorddijk, Watervliet -l- M.Boone -e- 16.30u.

Noord-Limburg. Onderhoudseducatie over de Wateringen. -b- 9u. Wateringhuis, Oude Maai, Lommel Kolonie -l- A.Mertens -e- 12u.

9

Antwerpen-Centrum. Achter de schermen van de Zoo. Inscr.voor 15.01.92, R.Huysmans 03/324 88 05, 305 F, kinderen -11 j. niet toegelaten -b- 9u. Ingang Dierentuin, Koningin Astridplein, Antwerpen -l- R.Huysmans -e- 12u. -m- Eventueel picknick.

Antwerpen Zuid. Ganzentocht naar Goeree-Overflakkee (NL) Inscr.voor 26/01 info: D.Tytgat 03/449 50 24 na 20u. -b- 7.30u. per autobus, station Oude God, Mortsel -l- C.Tytgat -e- 18u. -m- Picknick, guldens, kijker, telescoop, regenvrije kledij.

Demer en Dijle. Observeren watervogels, Hofstade -b- 9u. Kerk van Haacht, 9.30u. hoofdingang, domein Hofstade -l- J.De Meirman -e- 12u.

Klein-Brabant. Natuurstudie op de Linker Schelde-oever van Blokkersdijk tot Kallo : vogelobservatie -b- 12.45u. Rijksweg 60, Parking Staels-Borco, Bornem (eigen wagens), 13u. Parking Puurs, Rijksweg, Peleman -l- E.De Keersmaecker -e- 17u.

Land van Waas-Zuid. Bustocht Schouwen-Duiveland: observatie van zeevogels, steltlopers, eenden, ganzen en roofvogels. -b- 7.45u. Stadhuis Sint-Niklaas -l- B.Van der Krieken -e- 16u.

Ninove. Kustexcursie wintervogels met vooral aandacht voor overwinterende waad- en watervogels. -b- 8u. Café "In den Doorn", kruispunt Aalstersesteenweg en expressweg, Ninove-Aalst -l- W.Mertens -e- 17.30u. -m- Picknick,(of middagmaal in rest.) laarzen en optiek.

Noord-Limburg. Winterreis naar de Noordzee: vogels observeren zowel van de Noordzezijde als landinwaarts. -b- 6u. Hechtel, Eksel, Neerpelt, Lommel -l- A.Mertens -e- 16.30u.

Schelde - Leie. Vogels waarnemen en herkennen in de Schelde-meersen. -b- 15u. Scheldebrug, Zingem -l- J.Vanheeuverswyn -e- 18.30u. -m- Verrekijker, laarzen, warme kledij.

Zwalmvallei. Mossenwandeling -b- 9u. Kasteelstraat 46, Brakel -l- J.De Ruyver -e- 12u.

12

Noord-Limburg. Bomen- en vogeleducatie. -b- 14u. Wateringhuis, Oude Maai, Lommel Kolonie -l- M.Geboers -e- 16.30u.

14

Merelbeke - Melle. Derde winteravond: thema zie "De Merel" jan/febr.1992 -b- 20u. St-Michielschool, Bergstraat, Merelbeke -l- G.De Meulemeester -e- 22.30u.

Mol. Dia-voordracht: "India, Natuurlijk" door Vital Van Gorp t.v.v.Reservatenfonds Midden-Kempen -b- 20u. Feestzaal, St-Jan-Berchmanscollege, Mol -l- V.Van Gorp -e- 23u.

Noord-Limburg. Dia-avond: "Vogels in en om de zinkfabriek te Budel" -b- 20u. Parochiecentrum "De Peel", Kloosterstraat, Neerpelt -l- A.Lehaen -e- 23u.

Scheldeland. Dia-voordracht: "Natuur in Extremadura, Spanje." -b- 20u. Zaal Werkmanshuis, Markt Wetteren -l- A.Steyaert -e- 22.30u.

Voorkempen. Dia-avond: "Natuur in Ecuador" door F.Kerstens, T.Arts, M.Cauwels met o.a.beelden van de Galapagos-eilanden. -b- 20u. Dienstencentrum, kleine zaal, Schoolstraat 44, Schilde -l- H.Lembrechts -e- 23u.

15

Denderland. Internationale watervogeltellingen: Info: F.Schoeters 052/21 16 13 -l- F.Schoeters

Lier. Dia-avond over de Galapagoseilanden. -b- 20u. Klublokaal, Rolwagenstraat 10, Lier -l- R.De Backer -e- 23u.

Noord-Limburg. Winteruitstap naar de Maasvallei. -b- 8u. Marktplein, Eksel, 9u. Maasvallei -l- A.Geuens -e- 12.30u.

Oostende. winterse vogeltocht en-studie langs de Damse vaart, Oostkerke, De Vrede.Bij grote drukte: Moere en Stalhille. -b- 13.30u. Parkeerterrein J.Bauwensschool, Mercatorlaan, Oostende -l- G.Orbie -e- 17u.

16

Antwerpen-Zuid. De Kalmthoutse Heide in winterkleed: natuurwandeling met vogeldeterminatie -b- 9u. Station Oude God, Mortsel, (eigen wagens). 9.45u. eerste parking van de Verbindingsweg,Kalmthout -l- W.Van Spaendonck -e- 17u. -m- Picknick, drank, laarzen en kijker.

Brugge. Vogelwerkgroep: watervogeltelling in de Brugse achterhaven in het kader van vergelijkend statistisch onderzoek. -b- 9u. café "Drie Zwanen", dudzele -l- F.Descheemaeker -e- 12u. -m- Verrekijker, telescoop, laarzen, warme kledij.

Denderland. Internationale watervogeltellingen. Info: F.Schoeters 052/21 16 13 -l- F.Schoeters

Gent. Bustocht naar Schouwen-Duiveland: observatie overwinterende vogels: eenden, ganzen, waadvogels en roofvogels. -b- 7u. St.-Pietersplein, Gent -l- K.Van Beirs -e- 19u.

Mandelstreke. Wintervogels in waterrijke gebieden: De Blankaart, Woumen -b- 13u. Polenplein, Roeselare -l- L.Demarez -e- 16.30u.

Meetjesland. Bustocht naar Schouwen-Duiveland: op zoek naar overwinterende steltlopers, ganzen en eenden. -b- 7.30u. Markt Eeklo -I- K.Van Beirs -e- 19u.

Midden-Limburg. Observatie en leren kennen van de overwinterende vogels op Platwijers te Zonhoven. -b- 9u. Paalsteen, Paalsteenstraat, Hasselt -I- E.Schorpion -e- 12u.

Mol. Natuurstudie: IWRB-watervogeltelling op alle plassen van de regio, met eigen vervoer. -b- 8.30u. Brug Mol-Donk (parking NZG) -I- J.Sas -e- 12.30u.

Netevallei. Natuurwandeling in wandelbos: De Averegeten -b- 14.30u. Grote Parking langs Boonmarkt te Hallaar -I- C.Segaert -e- 17u.

Noord-Limburg. Watervogeltelling -b- 8.15u. Lommel-Barrier, 9u. Sahara -I- A.Geypen -e- 12.30u.

Scheldeland. Morgenwandeling in de Kalkense Meersen: speciale aandacht voor wintergasten en eenden -b- 8u. Markt Wetteren, 8.20u. Brug Uitbergen -I- M.Brutsaert -e- 11u.

Wulp. Winterwandeling in De Lierman en omgeving: waarneming van wintervogels, overlevingsstrategieën van dieren in de winter. -b- 9u. St.-Bavokerk, Kerkstraat, Oud-Turnhout -I- W.Machielsen -e- 12u.

Zwalmvallei. Dagtocht naar Zeeland: vogelobservatie in Schouwen-Duiveland, Goeree Overflakke (eenden, ganzen, futen, zaagbekken enz) -b- 6.30u. Markt te Zottegem (eigen wagens, kostendelend) -I- G.Eeckhout -e- 16.30u. -m- Picknick, verrekijker, warme kledij, enkele guldens.

19

Antwerpen-Centrum. Dia-avond: "Redding van het vogeleiland Grient" door Marcel Verbruggen i.s.m. Kon. Mij. voor Natuur- en Stedschoon -b- 20u. Keurvelsmaal, Zoo, Antwerpen -I- M.Verbruggen -e- 22u.

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 14u. Wateringhuis, Oude Maai, Lommel Kolonie -I- M.Geboers -e- 16.30u.

21

Meetjesland. Diamontage: "Twee onbekende natuurgebieden in Frankrijk: Vercos en Aveyron" -b- 20u. Stadsauditorium, Garenstraat, Eeklo -I- M.Boone -e- 22.30u.

22

Antwerpen-Zuid. Natuurfilms van Florent Van Opstal: 50 F, 100 F (gezin) -b- 20u. Agfa-Gevaert auditorium, Septestraat 27, Mortsel -I- A.Wuyts -e- 23u.

Klein-Brabant. Ledenfeest -b- 18u. Parochiezaal, Lippelo -I- J.Missal

Lier. Met de vogelwerkgroep naar de Maasvlakte, op naar Rotterdam, langs Haringvlietdam, Goeree-Overflakke: overwinterraars -b- 7u. Station Lier -I- R.Lenaerts -e- 17u.

Netevallei. Natuurbewerkswerken in reservaat "Het Goor" te Westmeerbeek: kappen van overvloedige houtopslag -b- 13.30u. Kerk te Westmeerbeek of ingang reservaat Dennendijk, Westmeerbeek -I- G.Ceulemans -e- 17u.

Noord-Limburg. Evaluatie werkjaar 1991 -b- 19u. Heideheuvel, Heuvel, Lommel -I- M.Allaerts -e- 24u.

Schelde - Leie. "Het Krekengebied in de kijker" diavoordracht door M.Boone e.a. -b- 20u. Stedelijk Centrum, Heurnestraat, Oudenaarde -I- M.Boone -e- 22.30u. -m- 100 F, Kinderen 50 F, Families 250 F opbrengst t.v.v.reserv.

23

Demer en Dijle. Vogelobservatie (watervogels), Blokkersdijk, Antwerpen -b- 9u. Cové, Kampenhout -I- K.Van Rompaey -e- 15u.

Denderland. Winterwandeling in het Kravaal (algemene natuurstudie) -b- 14u. Kerk Meldert (Groot- Aalst) -I- F.Van den Bergh -e- 17u.

Leuven. Observatie van overwinterend waterwild in de Westvlaamse Polders: Uitkerkse polders, Blankenberge -b- 7u. Station Leuven -I- Wellekens -e- 12u.

Leuven. Ganztelling van de aldaar aanwezige Kleine Rietganzen in de polders rond Damme -b- 13u. Kerk Damme -I- Wellekens -e- 17u.

Midden-Limburg. Observatie en leren kennen van de overwinterende watervogels en stootvogels -b- 8.30u. Parking Fraters, Zonhoven -I- S.Bloemen -e- 16u.

Westkust. Bezoek aan Roksempuut -b- 13.30u. Markt, Nieuwpoort -I- L.Dewulf -e- 16.30u.

26

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 14u. Wateringhuis, Oude Maai, Lommel Kolonie -I- M.Geboers -e- 16.30u.

29

Brugge. Beheerswerken in het natuurreservaat "De Stadswallen", Damme met ecologische begeleiding door de conservator. -b- 9u. Natuurreservaat te Damme -I- R.Deplae -e- 17u. -m- Picknick, werkkledij (handschoenen en veiligheidsbril), laarzen

Lier. Wandeling naar het Sneeuwklodjesreservaat aan de Ifterbeek, daarna pannekoeken in het Piepholleke op Liers Begijnhof. -b- 14u. Zimmertoren, Lier -I- H.Janssen -e- 20u.

Mol. Ledenfeest en ontmoetingsavond met Wielewaal Midden-Kempen: jaaroverzicht, natuurquiz, dia's eigen leden. -b- 20.30u. Feestzaal De Zonnebloem, Voogdijstraat Mol-Centrum, In-schr.feestmaal J.Sas 014/31 26 57 -I- J.De Schepper -e- 23.30u. -m- Ook niet-leden zijn welkom.

Noord-Limburg. Uilentoelt -b- 20u. Wateringhuis, Oude Maai, Lommel Kolonie -I- A.Mertens -e- 23u.

Schelde - Leie. Uilentoelt: observatie Ransuil en Bosuil. -b- 16.30u. Parking café-restaurant Vierschaar, midden van het Kluisbos -I- N.Desmet -e- 19.30u. -m- warme kledij.

s'Heerenbosch. Snoeicursus voor hoog- en halfstammige fruitbomen, vervolg op boomplantaktie, vormsnoei bij jonge aanplant van fruitbomen -b- wordt meegedeeld aan plaatselijke pers en in afdelingstijdschrift (info: 052/35 55 23 -I- F.Moens

MAART

1

Aalter. Familie wandeling in het Drongengoed -b- 9u. Hoeve Drongengoed, Drongengoedweg 9, Ursel -I- E.Blondia -e- 11.30u.

Brugge. Excursie langs de hoogwaterlijn op het strand van Wenduine tot Zeebrugge: studie van zee- en strandorganismen -b- 13.30u. Hoofdingang station Brugge, 14u. Vuurtoren Wenduine -I- J.Van Steenkiste -e- 18u. -m- Warme kledij, laarzen, natuurgids

Kievit. Op zoek naar mossen in de Schrieken te Beerse o.l.v. T.Arts -b- 14u. VITO, Beerse, 14.20u. Schrieken, Beerse -I- J.Joris -e- 17u.

Land van Waas-Zuid. Vogeltoelt met afdeling Groot-Beveren naar Kallo en Doel: observatie van zeevogels en steltlopers, eenden en ganzen. -b- 13.30u. Stadhuis Sint-Niklaas, 14u. Markt, Beveren -I- C.De Buyzer -e- 16.30u.

Maasland. Autobustocht naar Zeeland. In-schr.360 F (-12 j. 200 F) op rek.001-0271895-80. A.Vincken, As voor 16 febr. -b- 6u. Bospoort, Maaseik (opstapplaats vermelden langs Rijksweg 17 tot Maasmechelen, oprit autostrade -I- M.Stevens -e- 16.30u.

Mandelstreek. Busuitstap naar het Veerse meer.400 F p.p., kinderen en JNM-leden, halve prijs, derde kind gratis. -b- 6.45u. Poelenplein, Roeselare -I- L.Demarez -e- 19u.

Schelde - Leie. Natuurwandeling naar het Ooigembos. -b- 14u. Kerk Ooigem -I- L.Kinds -e- 17u. -m- Verrekijker, aangepast schoeisel.

6

Demer en Dijle. Uilenwandeling in het Schoonbroek te Haacht -b- 19u. kerk van Sint-Adriaan, Haacht -I- K.Van Breedam -e- 23u.

8

Gent. Rondleiding in de plantentuin van R.U.G. -b- 10u. ingang aan de K.L.Ledeganckstraat te Gent -I- H.Evrard -e- 12u.

Klein-Brabant. Namiddagwandeling in het domein Coolhem, Puurs-Kalfort -b- 14u. ingang domein, Coolhemdreef, Puurs-Kalfort -I- R.Segers -e- 17u.

Mol. Natuurbewering: vroege voorjaarsexcursie door de Postelse en Reuselse Moeren. -b- 8.30u. Abdij Mol-Postel -I- J.Wijnants -e- 12u. -m- Kijker, laarzen.

Ninove. voorjaarswandeling in de Kwaadbroeken te Pollare: overwinterende vogels, voorjaarsbloeiërs en vogelzang. -b- 14.30u.

Ex-zagerij Hokipal, Dorp 12, Pollare -l- H.De Kegel -e- 17u. -m- Laarzen, verrekijker, veldgidsen.

Schelde - Leie. Natuurwandeling naar het natuurgebied de Bourgoyen te Gent: observatie uit schuilhut -b- 14u. Zwembad Rooigem, Rooigemlaan, Gent -l- J.Pieters -e- 17u. -m- Laarzen, kijker, telescoop.

Scheldeland. Duin- en strandobservatie in De Panne: studie v. fauna en flora, wandeling in reservaat v.d.Westhoek, vogelobservatie -b- 7.30u. Markt Wetteren -l- F.De Winter -e- 18u. -m- Picknick, verrekijker, laarzen.

TE KOOP:

Wegens dubbel gebruik: TELESCOOP KOWA TSN-1 +20*WW en zoomlens 20-60*, Fotoadapter 800 mm en speciale tas Skua. In goede staat.

Catalogusprijs: 45.000 F - Vraagprijs: 28.000 F.

B. De Langhe, Tarwestraat 10, 8400 Oostende, tel. 051/70 01 75

BELANGRIJKE DATA VOOR 1992

- Zondag 16 februari : Jaarlijkse algemene vergadering.
- Zaterdag 11 april : 9e Nationale conservatorsdag te Jezus-Eik.
- Zondag 26 april : 15e Vlaamse Ardennendag, dit jaar in het teken van de Dag van de Aarde.
- Zondag 10 mei : Nationale natuursdag.
- Zondag 14 juni : Wandelingen van het 49e Wielewaalcongres te Lommel.
- Zondag 30 augustus : 3e Kempendag te Geel-Zammelsbroek.
- Zondag 20 september : 39e Nationale natuurbeschermingsdag.
- Zondag 15 november : Symposium van het 49e Wielewaalcongres te Overpelt.
- Zaterdag 21 november : 4e Vlaamse Ornithologische studiedag.

HIJ WON 45 MILJOEN. ZIJN OGEN STRALEN VAN GELUK.

Van Aalscholver tot Zeis

NIEUWE AANKOPEN VAN NATUURGEBIEDEN...

...door afdeling Klein-Brabant

Deze afdeling kocht op 8 oktober 1991 bij notaris Maeyens een perceel weiland aan, gelegen te Bornem ter plaatse Spierbroek, gekadastraerd sectie A, nummer 173b, groot 32a 90ca en nummer 172, groot 42a 70ca. De totale oppervlakte bedraagt 75a 60ca.

...door afdeling Noord-Limburg

Op dinsdag, 12 oktober 1991, tekende het Dagelijks Bestuur de akte tot aankoop van een elzenbroek, gelegen aan de Bolheese-beek, zijrivier van de Dommel. Het betreft 3 percelen moeras, gelegen in de gemeente Houthalen-Helchteren, ter plaatse Bolheese en respectievelijk gekadastraerd

- sectie B, nr 2/h groot 16a 10ca
- sectie B, nrs. 2/k en 2/g groot 27a 80ca
- sectie B, nr 1099/a, groot 6a 70ca

De totale aangekochte oppervlakte is 50a 60ca.

Met deze aankopen inbegrepen kocht afdeling Noord-Limburg in 1991 7ha 83a 49ca natuurgebied aan, verdeeld over 23 percelen. Op zichzelf is dit een hele prestatie!

...door afdeling Nete en Aa

Op een openbare verkoop op 29 oktober 1991 door notaris J. Verbist van Geel, kocht De Wielewaal een perceel weiland te Geel, ter plaatse Zammels Buitenbroeck, wijk nummers 762/E en 762/F, samen groot 24a 25ca.

...door afdeling Schelde-Leie

Op een openbare verkoping op 7 november 1991 te Sint-Martens-Latem door notaris E. Willems uit Gent kocht afdeling Schelde-Leie een waardevol wei- en hooiland in de Leievallei.

Het natuurgebied is gelegen te Deinze, in de deelgemeente Astene.

De percelen zijn ter plaatse gekend als Leyhoek, sectie X nrs 375a 374a en 374b. De oppervlakten bedragen respectievelijk 1ha 14a 70ca, 3ha 17a 00ca en 1ha 35a 50ca, totaal 5ha 67a 20ca (zie ook elders in deze rubriek).

...door afdeling Land van Waas Noord

Op 15 november 1991, kocht De Wielewaal op de studie van notaris Y. Lesseliers te Balen, een natuurgebied aan te Kemzeke.

Het is een hooiland, ter plaatse genaamd "De Gavers", gekadastraerd sectie C nr 1795, groot 84a 30ca.

Dit weiland wordt al jaren beheerd door De Wielewaal, afdeling Land van Waas-Noord.

...door afdeling Zuid-Limburg

Op 10 december 1991 tekende de voorzitter bij notaris De Schaetzen te Tongeren de akte tot aankoop van een moerasgebied, gelegen in De Kevie te Tongeren.

Kadastraal zijn ze gekend als behorende tot de 8e afdeling, deelgemeente Tongeren, sectie B nummers

285c, 285e, 285r en 285w en met een totale oppervlakte van 6ha 59a 41ca.

Tenslotte zijn er nog enkele aankopen, waarvan de akte nog moet getekend worden:

door afdeling Nete en Aa

In het Zammelsbroek te Geel een perceel van 55a 45ca.

door afdeling Netevallei

In de Laerbemden te Heist-op-den-Berg een perceel van 74a 35ca.

door afdeling Hoogstraten

Tegen de rivier het Merkske een perceel van 57a.

door het Kempens Reservatenfonds

In de Zwarte Hei te Turnhout een perceel van 1ha 23a 85ca.

In het volgend nummer van Wielewaal hopen wij u hiervan meer nieuws te kunnen geven.

H. Franckx

DE LEYHOEK: EEN NIEUW WIELEWAALRESERVAAT IN DE LEIEVALLEI

De Leievallei is toeristisch het meest bekend tussen Gent en Deinze. De Latemse schildersschool maakte de meanderende Leievallei wereldberoemd. Dagelijks pendelen toeristische rondvaarten over en weer tussen Gent en Sint-Martens-Latem. Het kasteel van Ooidonk te Bachte-Maria-Lerne heerst over het meersengebied en bezit een der grootste reigerkolonies uit België.

In deze omgeving, op grondgebied van Astene-Deinze, is Wielewaal Schelde-Leie in geslaagd op een openbare verkoping op 7/11/1991 niet minder dan 5ha 67a 20ca hooi- en weiland aan te kopen, gelegen in 3 kadastrale percelen.

Het nieuwe reservaat is verdeeld in 2 blokken waarbij het grootste blok van zowat vier en een halve hectare geklemd zit tussen de Oude Leiearm. In de onmiddellijke omgeving paalt het kleinste perceel van ruim een hectare over een lengte van zowat 325 m aan een Oude Leiebocht.

Vegetatie

Een grondige inventarisatie van de terreinen is nog niet gebeurd. Toch werd eind oktober nog vrij veel Kamgras aangetroffen in de tot heden toe matig bemeste weiden en hooilanden.

Vooraf de grote lengte Oude Leieoever vormt een garantie voor een plantenverscheidenheid in de toekomst. Door overbegrazing van deze oever zijn deze planten er nu nog niet. Wel bloeien telkenjare honderden Zwanebloemen langs de overzijde van deze Leiearm, waar de begrazingsdruk niet bestaat.

Beheer

Met de beide vorige gebruikers werd een onbezoldigde beheersovereenkomst afgesloten waarbij er voor dit reservaat een jaarlijks hooibeheer komt met maaitijdstip

Leyhoek

Foto: J. Vanheuserswyn

na 15 juni en waarbij later op het jaar nabeweiding plaatsvindt. Er wordt niet meer bemest. Langsheen de Oude Leiearm wordt een prikkeldraad ter bescherming van de oevervegetatie aangebracht.

Avifauna

Bij het inventariseren van het reservaat, dat deel uitmaakt van een 70 ha groot eiland tussen de Leie en de Oude Leiearm werden heel wat broedvogels vastgesteld.

In het gehele gebied troffen we er de laatste jaren als broedvogels de Graspieper, Gele kwikstaart, Veldleeuwrik, Patrijs (3 koppels), Waterhoen, Wilde eend, Meerkoet, Fuut, Gekraagde roodstaart, Rietgors, Boerenwaluw, Steenuil, Torenvalk en IJsvogel aan.

Buizerd en Sperwer zijn er foeragerend waargenomen. Het terrein is belangrijk voor doortrek en pleisteren van Watersnip, Bokje, Oeverloper, Witgatje, Grutto, Paapje en tal van eendesoorten. Ook de Blauwe reigers uit de kolonie van het nabije Ooidonk worden er tal van keren in belangrijke aantallen aangetroffen.

Een verstorend avifauna-element in het gebied vormt echter een grote groep verwilderde en rondvliegende Canadaganzen (momenteel zowat 90 exemplaren) en de vele bastaarden van de Oude Leie kan mits kleine ingrepen geschikt gemaakt worden als broedplaats van de Oeverwaluw.

Jacht

Momenteel loopt nog gedurende een vijftal jaren een jachtpacht op het aangekochte terrein.

Dit contract wordt niet meer verlengd. Een eerste contact met de jager in dit 70 ha grote jachtterrein was bemoedigend. Hij poogt sinds jaren onder meer de

bastaardeenden af te schieten, jaagt niet op Patrijzen en heeft een afschotplan voor zijn hazenpopulatie. Fazanten worden er niet uitgezet en gezien de aard van het terrein, zijn er slechts kleine aantallen aanwezig.

Een rietveld met slikplaat wordt door hem sinds jaren in ere gehouden, ook al is er jachtverbod op de Watersnip, die er soms in behoorlijke aantallen pleistert. Ook het Bokje nam men er meerdere keren waar.

Voor het probleem der Canadaganzen zoekt ook hij een oplossing. Hiertoe zal overleg met Waters en Bossen zeker noodzakelijk zijn nu deze ganzengroep ook landbouwschade veroorzaakt heeft.

Visserij

Langsheen de lange Oude Leiearm gebeurt een niet zo intense maar toch geregelde visvangst. Achterlaten van afval vormt ook hier soms wat problemen.

Met de visserijcommissie van Oost-Vlaanderen zal overleg gebeuren bv. over het aanplanten van Riet in bepaalde oeverzones langsheen de gehele Oude Leiearm. Wielevaal Schelde-Leie verleent sedert enkele jaren aan deze rietaanplantingen zijn medewerking.

Conclusie

De Leyhoek en zijn directe omgeving vormen een uniek Leie-landschap. Een volledige bescherming van dit gebied dringt zich dan ook verder op.

Voor meer informatie omtrent dit nieuwe reservaat: Conservator Wim Packet, Meersstraat 1, 9800 Deinze (051/63 61 30).

Indien u dit project wenst te steunen, dan kan dit op rekeningnummer 891-2540218-89 op naam van Natuurfonds Vlaamse Ardennen, B.P. Ceuterickstraat 12, 9890 Asper met vermelding: project nr. 9, Leyhoek.

DE BROEDVOGELS IN EN ROND DE VLOEIWEIDEN TE LOMMEL-KOLONIE IN 1991

Het voorbije broedseizoen in en rond het 230 ha groot natuurgebied "De Watering" heeft ons dit jaar enkele mooie verrassingen gebracht maar het zorgde eveneens voor meerdere onopgeloste vragen.

Natuurlijk heeft ook de winterperiode, drie weken strenge vorst van einde januari tot half februari, gevolgen gehad voor het vogelleven in de vloeiveiden. Alle bevoeiingssloten en vijvers waren dicht gevoren en de IJsvogels moesten alle uitwijken naar sneller stromende beekjes buiten de Watering, in de omgeving van de Liskens en de Pastoorsweyer (Bergeyk). Van de twee Roerdompen die tijdens de winter in de Watering verbleven, heeft een exemplaar de vorstperiode niet overleefd. Het vogelasiel in Opglabbeek kon de uitgeputte vogel niet meer redden.

Dat het Waterhoentje het zeer goed deed tijdens de vorige jaren bleek overduidelijk tijdens deze strenge winter. Op 20 januari noteerden we 53 exemplaren op blok I nabij het infobord, waar tamme eenden gevoederd worden.

Blijkbaar kwamen de Blauwe reigers al bij al zonder abnormaal sterftecijfer door de winter. Begin april werden in de kolonie in het eikenbos in zeven Lorken negen nesten bezet (8 nesten in 1990).

De zeer koude maand april met hagel, sneeuw en vorst tot begin mei, waardoor alle bloesems van kersen, peren en appels bevroren, eiste echter haar tol in de reigerkolonie. Op 4 mei kon Marc De Clerck met zijn assistenten op de 9 nesten slechts 17 jongen ringen. In verschillende nesten lagen één of meer jongen dood, vijf in totaal. In twee nesten lagen eierschalen en kalk maar van jongen was verder geen spoor. Een legsel met nog 4 eieren was wellicht een vervangelsel en het tweede broedsel van een reigerkoppel waarvan de jongen reeds vroeg omkwamen.

Einde november '90 kon een Bosuil, die verstrikt raakte in een prikkeldraad achter blok VI, ondanks alle zorgen niet gered worden. In de Watering, vooral op blok III, hoorden we nachtelijk geroep van Bosuil nochtans vanaf het vroege voorjaar zoals voordien. Tijdens een nestkastencontrole half april vliegt een Bosuil uit een bak waarin 2 eieren liggen. Op 4 mei echter heeft een Holenduif deze kast bezet en is er van de Bosuil geen enkel spoor meer... Wanneer we even terugblikken, noteerden we gedurende de laatste 5 jaren telkens een broedpoging maar geen enkele keer een geslaagd broedsel van de Bosuil!

De Steenuilen broedden weer succesvol nabij het landbouwbedrijf van de familie Wijnen. Ook in de ruïne van de woning in de Hutten (tegenover blok IV) en op de vervallen stalling ten oosten van "de 3 ha" werden regelmatig Steenuiltjes gehoord en gezien.

De kerkuilenpopulatie rond de Watering, die het in 1990 uitstekend deed, zorgde dit broedseizoen eveneens voor onopgeloste vraagtekens. Na de 2 succesvolle broedsels bij de familie Wijnen vorig jaar werden nog 2 nestkasten uitgehangen in schuren in de Oude Maai nabij het wateringhuis. In het voorjaar werden in deze beide nieuwe kasten reeds braakballen gevonden. Het broedseizoen loste echter de verwachtingen niet in. Alhoewel er tijdens controles telkens een uil uit beide kasten bij de familie Wijnen en ook een exemplaar uit de kast bij de

weduwe Bellemans vloog, kwam geen enkel koppel tot broeden... Waren er bij ons te weinig muizen dit jaar? Ook in ons natuurgebied "De Tip" te Kerkhoven kwam de Kerkuil dit jaar, tegen de verwachtingen in, niet tot broeden in zijn boomholte.

De Torenvalk, die vorig jaar succesvol in een van de uitgehangen nestkasten broedde, leek aanvankelijk opnieuw de nestkast ter hoogte van blok IV te bezetten. Ook de nestkast op blok III viel aanvankelijk in de smaak van een (ander?) koppel. Uiteindelijk bij controle bleken de kasten onbezet. Nochtans merkten we einde augustus jonge uitgevlogen Torenvalken ter hoogte van blok III en IV. Wellicht werden ze grootgebracht in een oud kraaienest in een van de hoge populieren van de Watering zelf.

De Boomvalk werd deze zomer slechts enkele malen waargenomen. Een mogelijk broedgeval in de dennenbossen ten noorden of ten zuiden van de Watering is dit jaar dan ook minder waarschijnlijk.

De Buizerd welke in mei, in juni en ook in juli steeds sporadisch en daarna regelmatig en frequenter waargenomen werd, broedde wellicht nabij de Liskes ten noorden van de Watering. Hier bracht ook de Sperwer zijn broedsel succesvol groot (Oude Hoek), maar ook in de Watering werd deze prooivogel meermaals waargenomen.

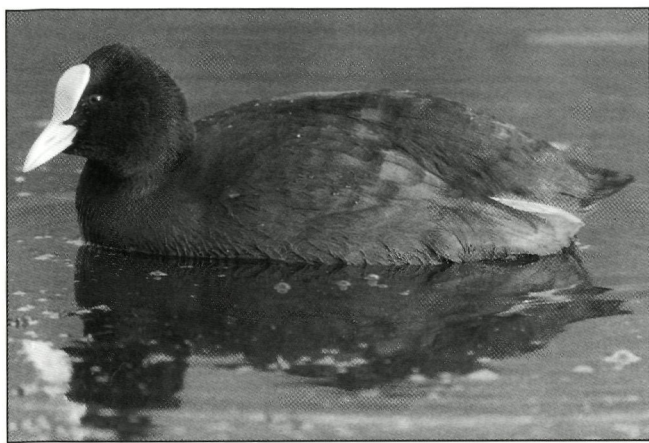
Op dezelfde horst waar vorig jaar een Havik 3 jongen succesvol grootbracht, werden dit jaar 4 jongen geringd. Alle groeiden succesvol op en verlieten zonder problemen het nest.

De weidevogels keerden dit jaar vrij vroeg naar de Oude Maai terug. Op 24 februari verbleven reeds 5 Wulpen tussen de Kieviten in deze weilanden ten oosten van de Watering. Op blok I en II broedden zelfs 2 koppels Wulpen (voordien steeds één koppel). In de weilanden van de Oude Maai huisden waarschijnlijk 6 koppels Wulpen. Ook het koppel Scholeksters broedde weer met succes. Het gruttobestand bleef echter ook dit jaar waarschijnlijk beperkt tot één koppel alhoewel er tijdelijk 3 Grutto's waargenomen werden.

De 3 op elkaar volgende droge zomers zullen het in de toekomst voor deze vogelsoort beslist niet gemakkelijk maken. (Jammer genoeg werden dit voorjaar nog 3 vochtige weilanden door Nederlandse pachters omgeploegd en met aardappelen beplant.)

De roekenkolonie in de populieren van de Elzen nam lichtjes toe. Dit voorjaar telden we 83 nesten. Vorig jaar waren het er 74.

Einde maart (24.3.91) bemerkten we voor het eerst terug de IJsvogel in de Watering. Begin april graaft een koppel een nieuwe holte nabij de nestplaats van vorig jaar, op de bovensloot van blok IV. Wanneer de jongen van het eerste broedsel bijna groot moeten zijn, wordt vlakbij door het mannetje reeds een tweede nestholte gegraven. Waarnemingen toonden aan dat het vrouwtje opnieuw met leggen en broeden begint, terwijl het mannetje verder tijdelijk voor de uitgevlogen jongen zorgt. Vorig jaar werden zo 3 broedsels succesvol groot gebracht. Dit jaar echter verdwenen de IJsvogels spoorloos nadat de tweede nestholte gegraven was. Geen enkele waarneming meer tot in augustus de IJsvogel weer sporadisch in de Watering opdook. Wat er ondertussen gebeurd is, blijft ons een raadsel. Nestverstoring of onrust rond de nestplaats was er dit broedseizoen helemaal niet in tegenstelling met vorig

Meerkoet

Foto: A.C. Zwaga

seizoen, toen omgezaagde bomen opgeladen en afgevoerd werden.

Ondertussen broedden voor de eerste maal een koppel Meerkoeten op een vijver op blok V. Minstens 4 jongen groeiden er veilig op, beschermd door de dichte oeverbegroeiing (hoofdzakelijk struiken met ver overhangende takken).

Het spechtenbestand handhaafde zich goed. Buiten de Groene spechten, het koppel Zwarte spechten (nestholte op blok V dit jaar) en minstens 3 koppels Grote bonte spechten werden dit seizoen op 7 juli ook jonge Kleine Bonte spechten opgemerkt.

Twee koppels Kramsvogels broedden in de oude populieren op het door ons in juli aangekochte perceel vloeiwede op blok II.

Met vrij veel zekerheid mogen we ook stellen dat er twee koppels Wielewalen broedden. De Nachtegalen namen 6 zangposten in de Watering in.

De Grauwe vliegenvanger broedde aan het Wateringhuis en nabij de 2 woningen in de Hutten ter hoogte van blok IV, de Bonte vliegenvanger werd dit seizoen helemaal niet waargenomen.

De Roodborsttapuiten stellen het zeer goed. In de vloeiweden op blok II waren dit jaar zelfs 3 koppels present en in de Oude Maai tekende Peter Jansen met zekerheid 9 verschillende koppels op.

De Geelgorzen blijven vrij zeldzaam, maximum 2 koppels langs de dijken van de Oude Maai.

Van de Spotvogel noteerden we 4 zangposten in de Watering en 5 zangposten in de Oude Maai waarvan 2 in het vlierbosje (struiken met de opvallend gele bladeren) op het einde van een van de landbouwdijken tegen de Nederlandse grens.

We noteerden 3 zangposten van de Bosrietzanger. De Sprinkhaanrietzanger werd dit seizoen niet waargenomen. Zangposten van de Boompieper noteerden we op blok II en op de dijk langs de Watering ten oosten van blok V.

De vogel waar we dit jaar met veel aandacht maar tevergeefs naar uitgekeken hebben, was de Grauwe klauwier. Wat we reeds enkele jaren vreesden, gebeurde dit jaar; de vogel keerde niet meer naar zijn vertrouwd biotoop weer. Dat werd vorige winter nochtans, op advies van kenners, gedeeltelijk bijgemaaid en zoals de vorige jaren dank zij de bereidwillige medewerking van landbouwer D. Verpoorten veilig gesteld. We geven echter alle hoop nog niet op want in de Watering van de

Boelehoef te Neerpelt, keerde dit jaar na een kaalkapping de Grauwe klauwier als broedvogel terug, na ongeveer 10 jaar onderbreking. De jongen vlogen succesvol uit. Binnen afzienbare tijd worden ook de oostelijke percelen van blok IV, tegenover ons klauwierenbiotoop kaalgekapt zodat ook wij nog hopen op een terugkeer van de vogel. We ijveren in elk geval om het kleine biotoop verder veilig te stellen voor de toekomst.

Afgelopen jaar mochten we ook enkele meldenswaardige waarnemingen optekenen. Zo noteerden we op 1 maart 7 Goudplevieren in de Oude Maai en dezelfde dag 1 Slechtvalk in de Hutten tegenover blok III. Op 8 en 9 april verbleef een Zwarte wouw in de Oude Maai.

Op 20 april vloog een Visarend over op weg naar de Liskes waar hij ook waargenomen werd. Op 4 mei zong een Fluitier in het eikenbosje op blok III. Op 23 juni werd een zingende Grauwe gors opgemerkt in de Oude Maai! Nadien werd deze vogel niet meer gehoord of gezien. Op 7 juli verrasten we een Ransuil ter hoogte van blok IV. Op dezelfde dag vertoonde een mannetje Wespendif een baltsgedrag boven blok IV en V.

Al bij al zorgde het vogelleven in de Watering en omgeving dit jaar weer voor een interessant broedseizoen met mooie en boeiende waarnemingen.

In bovenstaand overzicht werden mijn eigen waarnemingen dankbaar aangevuld met gegevens en optekeningen van M. Emmers, A. Geypen, M. De Clerck, R. Verpoorten, K. Vanendert, F. Wijnen en P. Jansen.

A. Mertens, Duinenstraat 8, 3900 Overpelt.

NATUURPADBROCHURE: HET ZAMMELSBROEK TE GEEL

Wielewaalafdeling Nete en Aa heeft i.s.m. de Geelse natuurgidsen "Van nature uit" en met de Natuurvereniging van Laakdal een natuurpadbrochure uitgegeven over het Zammelsbroek te Geel. Dit is een natuurgebied van 300 ha waarin $\pm$ 8 ha door onze vereniging beheerd wordt als natuurreserveaat, deels eigendom van De Wielewaal, deels van het Koninklijk Belgisch Verbond voor Bescherming van Vogels en deels van het stadsbestuur van Geel.

Na een beknopte historische situering worden er zelfs 2 natuurpaden beschreven: een kortere (1,5 uur) en een langere (3 uur). Naast algemene toelichting over fauna en flora, het landschap en zijn beheer, worden er ook tekstdelen ingelast met meer achtergrondinformatie (in een kleiner lettertype). In de beschrijving van het tweede traject zijn een aantal natuurvragen verwerkt.

Het geheel wordt geïllustreerd met een kaartje en een aantal kleurfoto's. De brochure is te koop op de Wielewaalcentrale (120 F + verzendingskosten).

ERRATUM

Op pag. 202 van het novembernummer stond te lezen: "structuurwerken van de Trimpontbeek".

De juiste versie was echter: "structuurkenmerken van de Trimpontbeek".

Werk op de plank

NATIONALE WERKGROEP BOTANIE PROGRAMMA 1992

25 april: Zoniënbos

Samenkomst: Groenendaal-station
Leiding: Paul Van den Bremt
(053/21 36 86)

9 mei: Jekervallei - De Kevie
Samenkomst: station Tongeren
Leiding: Luc Allemeersch
(011/77 19 64)

23 mei: Schulensbroek - wachtbekken
met hooilanden
Samenkomst: station Schulen
Leiding: André De Jonghe
(015/31 62 99)

13 juni: Rodebos en omgeving te
Sint-Agatha-Rode
Samenkomst: kerk van Terlaemen
(deelgemeente van Overijse)
Leiding: Marc Leten (091/33 24 73)

27 juni: Heidebos - bosgebied en
heide
Samenkomst: kerk van Zeveneken
(tussen Lokeren en Lochristi)
Leiding: Regi De Meirman
(091/25 45 39)

1 augustus: Kleinschalig
cultuurlandschap

Samenkomst: kerk van Mazenzele
(deelgemeente Opwijk, op de steen-
weg Brussel-Dendermonde)
Leiding: André Van Den Bergh
(052/35 05 18)

15, 16, 17 augustus: Week-end te
Han-sur-Lesse met overnachting in
de jeugdherberg.
Leiding: Karel De Waele
(091/86 45 60)

Inschrijven vóór 1 april 1992 door
storting van 1000 F op rekeningnr.
000-0900546-95 van Karel De Waele.
Kerselaarslaan 52 te 9800 Deinze.

29 augustus: Binnenduinen van
Westende

Samenkomst: kerk van Lombardsijde
Leiding: Jacqueline Claerhout
(059/30 22 09)

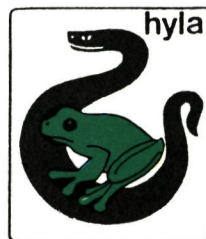
12 september: Schulensbroek -
wachtbekken met hooilanden
Samenkomst: station Schulen
Leiding: André De Jonghe
(015/31 62 99)

26 september: Het landschap tussen
l'Eau Noire en l'Eau Blanche,
toeristenspoorweg
Samenkomst: kerk van Nismes
Leiding: André Van Den Bergh
(052/35 05 18)

10 oktober: omgeving Eisden -
grondwinning, kolenhaven,
spoorlijnen, kanaal
Samenkomst: kerk van Eisden te
Eisden-dorp gelegen op de Rijksweg
Tongeren-Maaseik
Leiding: Chris De Caluwé
(011/77 19 64)

24 oktober: Jaarvergadering
Samenkomst: Wielewaallokaal van
afdeling Lier in de Rolwagenstraat te
Lier.
Begin: 10 u.
Inlichtingen: A. De Jonghe
(015/31 62 99).

NATUUR WEEK-END REPTIELEN ZIEN EN HERKENNEN

Op 9 en 10 mei organiseert HYL A een herpetologisch week-end te Vierves-sur-Viroin. Dit is een van de beste plaatsen om de inheemse soorten te observeren: zes soorten reptielen waaronder Adder, Gladde slang en Ringslang en 10 amfibieënsoorten waaronder Vuursalamander en Vroedmeesterpad.

HYLA laat u de soorten herkennen en geeft u informatie over hun leefgewoonten. Kurt Hofmans die te Vierves woont en werkt, brengt ons naar de beste plekjes. Niet alleen voor amfibieën en reptielen, want Kurt is een uitzonderlijk kenner van spinnen, sprinkhanen en vlinders. De streek is bovendien erg interessant voor planten en vogels.

Deelnameprijs is 1000 F. Hierin zijn begrepen avondmaal, ontbijt en middagmaal (lunchpakket), overnachting op gemeenschappelijke slaapkamers.

Voor verdere inlichtingen, neem contact op met:

R. Willockx, Sparrenstraat 23, 2811 Hombeek, tel. 015/41 41 17 (na 19 u.)

Deelnemers storten 1000 F vóór 11 april 1992 op reknr. 230-0286322-95 met vermelding "HYLA week-end".

Wacht niet tot morgen, er is plaats voor slechts 20 deelnemers.

Goed om te weten

CHAMPAGNE-ARDENNE- LAC DU DER

Begin september ontvingen we op het Wielewaal-secretariaat twee en jonge en enthousiaste vertegenwoordigers van het Regionaal Comité voor Toerisme van Champagne-Ardenne. Bij vele natuurliefhebbers is deze streek ongetwijfeld bekend. De Argonne, de Franse Ardennen, de Champagnevlakte, het gebied van Lac du Der en Lac de la Forêt d'Orient maken er deel van uit. Als rondreizende promotoren bestond hun doel erin om ons van de kwaliteiten van hun streek op de hoogte te brengen. Het regionaal Comité startte dit jaar een actieve campagne, bedoeld voor de natuurliefhebber en de zachte recreatie. Zo worden er bijvoorbeeld inspanningen gedaan om het "vogelkijk-toerisme" naar Lac du Der in goede banen te leiden. In samenwerking met de Franse LPO (Ligue pour la Protection des Oiseaux) en COCA (Centre Ornithologique de Champagne-Ardenne) worden projecten uitgewerkt ten behoeve van de Kraanvogels die rond Lac du Der overwinteren. Er worden bijvoorbeeld (aardappel)akkers aangekocht waar de Kraanvogels ongehinderd kunnen foerageren. Voor ornithologen worden vogelkijkroutes uitgestippeld om de vogels zo weinig mogelijk te storen. Bij de kleinere plassen die rond Lac du Der liggen zijn verschillende observatiehutten gebouwd. Voor uitgebreide informatie over de vogelkijk-routes, verblijfs- en accommodatiemogelijkheden, bezienswaardigheden,... kan je terecht bij: Comité Regional du Tourisme de Champagne-Ardenne, Yannick Goelff et Dominique Desreux, rue de Jéricho 5, F-51037 Chalons-sur-Marne, Frankrijk, tel. 26.64.35.92, fax. 26.70.31.61.

Wim Van den Eynde

ZWALUWENINVENTARISATIE 1991

De personen die nog gegevens hebben van broedende Huis- en Oeverzwaluwen in Vlaanderen, worden dringend verzocht om deze binnen te sturen.

Voor het zwaluwenproject is men tevens op zoek naar goede dia's van deze vogels. Al wie foto's ter beschikking kan stellen, mag dit zo snel mogelijk laten weten.

JNM-zwaluweninventarisatie, Wim Van den Eynde, Kastanjelaan 41, 2200 Herentals, tel. 014/21 16 13.

CURSUS NATUURGIDS IN 1992

Is het milieu er echt zo slecht aan toe? Waar vind je mooie groene oasen in Vlaanderen? Hoe heten die fluitende vogels in je tuin? Wat is de plaats van de mens in de natuur? Allemaal vragen die een antwoord krijgen tijdens een cursus natuurgids.

Met deze cursussen wil het CVN — Centrum voor Natuurbeschermings-educatie — mensen vormen die inzicht hebben in de samenhang van natuur en landschap, en die zich concreet willen inzetten voor natuur en milieu.

De cursus natuurgids staat open voor alle belangstellenden vanaf 17 jaar. Specifieke voorkennis is niet vereist.

De inhoud van de cursus is gevarieerd: er wordt eerst een stevige basiskennis meegegeven, de belangrijkste landschappen in de streek worden verkend, en de cursist leert verscheidene praktische vaardigheden. Verder worden ook de milieuproblemen belicht waar een natuurgids mee geconfronteerd wordt.

De cursus natuurgids loopt gemiddeld over 10 maanden. Meestal vinden de bijeenkomsten plaats op zaterdagvoormiddag of -namiddag. Op sommige plaatsen wordt de cursus tijdens de week georganiseerd, met excursies op zondag.

In februari '92 zullen er in de verschillende Vlaamse provincies cursussen van start gaan op de volgende plaatsen:

- ☐ in Limburg: Tongeren
- ☐ in Antwerpen: Edegem en Deurne
- ☐ in Brabant: Leuven, Opwijk en Oost-Brussel
- ☐ in Oost-Vlaanderen: Gent
- ☐ in West-Vlaanderen: vermoedelijk Beernem en Roeselare.

De cursusprijs bedraagt 3500 F. Daarin is alles begrepen: uitgebreid handboek, autocarexcursies enz.

Van elke cursusplaats wordt vooraf

een informatiefolder samengesteld met het volledige programma en met alle praktische gegevens. Die folders kunt u gratis verkrijgen op het CVN. Bel even of schrijf naar: Centrum voor Natuurbeschermingseducatie, Ommeganckstraat 20, 2018 Antwerpen. Tel. 03/226 02 91.

JNM DAGVLINDERPROJECT Waarnemingen doorsturen a.u.b.

Sinds het voorjaar van '91 wordt door de Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming (JNM) hard gewerkt aan een verspreidings-atlas van dagvlinders in Vlaanderen. Het is de bedoeling om op enkele jaren tijd voldoende gegevens te verzamelen om een goed beeld van de Vlaamse dagvlinderfauna te vormen. Om dit te realiseren werden niet alleen binnen de Jeugdbond maar ook bij een hele reeks andere natuurverenigingen medewerkers voor dit project gezocht en gevonden, zie ook de oproep in Wielewaal van het voorjaar '91. Meer dan 150 niet-Jeugdbonders, verspreid over heel Vlaanderen, reageerden positief op onze oproep tot medewerking. Daarnaast zijn er ongetwijfeld nog heel wat mensen die nog niets van zich lieten horen, maar wel al gegevens verzameld hebben. Deze groep medewerkers moet voorts aangevuld worden met een massa Jeugdbond(st)ers die tijdens de kampen-, afdelings-, en/of privé-excursies vlinderwaarnemingen genoteerd hebben.

Nu het vlinderseizoen van '91 voorbij is, wordt het de hoogste tijd om al die vlinderwaarnemingen van het voorbije seizoen op de waarnemingsformulieren in te vullen en door te sturen naar het JNM-Dagvlinderproject. Alle waarnemingen worden zo vlug mogelijk in de computer gestopt en hoe vlugger we hiermee kunnen beginnen, hoe vlugger we de resultaten kunnen bekend maken. Als alles vlot verloopt (waarnemingen komen op tijd binnen, computer slaat niet op hol...) hopen we tegen het begin van het volgende vlinderseizoen een zeer voorlopige verspreidingsatlas uit te geven. Deze zeer voorlopige verspreidingskaarten worden gratis aan de medewerkers bezorgd en kunnen voor het seizoen van '92 als basis voor een meer

gerichte inventarisatie dienen. Met meer gerichte inventarisatie bedoelen we: meer aandacht voor zeldzame, moeilijk te determineren en moeilijk te inventariseren soorten en speciale aandacht voor nog niet geïnventariseerde gebieden.

Alle waarnemingen, ook oude gegevens, worden zo snel mogelijk verwacht bij het JNM Dagvlinderproject, Kortrijksepoortstraat 140, 9000 Gent.

Alvast bedankt voor de moeite.

LEEFMILIEU

Volume 22 van de "Belgian Environmental Research Index" is zopas verschenen. De BERI is een lopende bibliografie die de Belgische wetenschappelijke en technische literatuur in verband met het leefmilieu signaleert. Hierin worden de pertinente artikelen uit de 150 belangrijkste Belgische tijdschriften geselecteerd. Publikaties van Belgische auteurs in het buitenland worden eveneens opgespoord en vermeld. Ook Belgische octrooien, normen, boeken, rapporten en congresverslagen worden opgenomen.

Deze uitgave bevat de volgende hoofdstukken: waterverontreiniging, luchtverontreiniging, geluidshinder, vaste afvalstoffen, bodemverontreiniging, toxische produkten, radioactiviteit, urbanisatie en ruimtelijke ordening.

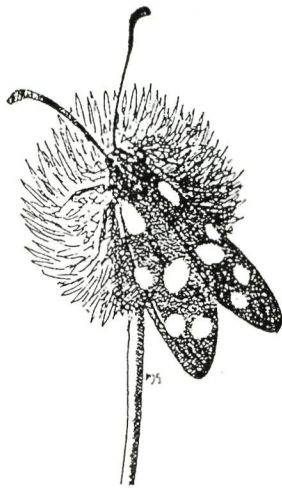
Volume 22 heeft betrekking op publikaties van het jaar 1990 en bevat 1364 referenties (278 p.). Deze uitgave kan bekomen worden bij de Dienst Leefmilieu van het Nationaal Centrum voor Wetenschappelijke en Technische Documentatie (NCWTD) - Koninklijke Bibliotheek, Keizerslaan 4, 1000 Brussel, tegen de prijs van 250 F (buitenland: 350 F).

LANDELIJKE VLINDERDAG 1992 WAGENINGEN, NEDERLAND

Op 14 maart 1992 organiseert De Vlinderstichting een landelijke vlinderdag in Wageningen (IAC-gebouw, Lawickse Allee 11 van 10 tot 17 u.). Het zal een afwisselende dag worden met boeiende dialezingen.

Op het programma staan onder andere de volgende onderwerpen:

- ☐ Resultaten herintroductie Pimpernelblauwtjes
- ☐ Overdag vliegende nachtvlinders
- ☐ Vlinders in de duinen bij Haarlem
- ☐ Ecologie van de Bruine eikepage
- ☐ Resultaten Monitoringonderzoek
- ☐ Belgisch dagvlinderonderzoek

De St.-Jansvlinder, een overdag vliegende nachtvlinder

Tekening: M. Gardenier

Op deze dag is de tentoonstelling Bescherm Dagvlinders te bezichtigen en zijn de artikelen uit de Vlinderwinkel te koop.

De kosten bedragen inclusief lunch, koffie en thee f 15,- voor donateurs van de Vlinderstichting en f 25,- voor niet-donateurs.

U kunt zich opgeven voor deze dag door overmaking van het verschuldigde bedrag op giro 5134425 van de Vlinderstichting, Wageningen o.v.v. Vlinderdag 1992.

Na aanmelding ontvangt u begin maart een programma en routebeschrijving.

Meer informatie: De Vlinderstichting, Inge van Halder, Postbus 506, 6700 AM Wageningen, 08370-24224.

HET PROVINCIAAL NATUURCENTRUM VERHUIST NAAR HET BEGJNHOF TE HASSELT

Vanaf 6 januari 1992 staan wij graag ter uwer beschikking in onze nieuwe huisvesting:

Provinciaal Natuurcentrum, Provinciaal Begijnhof,
Zuivelmarkt 33, 3500 Hasselt, Tel. 011/21 15 90.

BOSBOUW IN VALLEIGEBIEDEN

De Vlaamse Bosbouwvereniging houdt een studiedag met als thema "Bosbouw in Valleigebieden" op woensdag 29 januari 1992 in het Elewijt-center te Zemst (tussen Mechelen en Brussel).

De studiedag begint om 9.30 u.

's Morgens komen de volgende sprekers aan bod:

- ☐ M. Antrop: Valleien en bossen: twee structuurdragers in de ont-

wikkeling van het landschap.

- ☐ J. Van Slijcken: Bosbouw in vallei-ecosystemen
- ☐ V. Steenackers: Selectie van boomsoorten voor valleigebieden
- ☐ J. Gabriëls: Natuurbehoud en fauna in beekvalleien
- ☐ J. De Saedeleer: Landbouw

In de namiddag:

- ☐ S. Van Nuffel: Ruimtelijk beleid in valleigebieden
- ☐ J. Hendrix: Bepantingen als onderdeel van landschappelijke en natuurtechnische inrichting van stromende wateren
- ☐ Dienst Waters en Bossen: het Vlaamse overheidsbeleid

Hierna volgt nog een discussiepanel met de sprekers. Om 17 u. wordt er afgerond.

De kostprijs bedraagt 800 F (600 F voor VBV-leden), volledige warme maaltijd inbegrepen.

Meer informatie kan steeds bekomen worden op het secretariaat van de Vlaamse Bosbouwvereniging, Geraardsbergse steenweg 267, 9090 Gontrode, tel. 091/52 21 13.

LEZING MET DIA'S

Zaterdag 21 maart: 'Salamanders en reptielen' door Dr. Henk Strybosch van de Universiteit Nijmegen.

Een buitengewoon heldere en leerzame uiteenzetting over de levenswijze van Zandhagedissen door een onderzoeker met Europese faam. Een niet te missen avond!

Aanvang: 20 u. in het Koninklijk Technisch Atheneum, Distelvinklaan 22, Hoboken (nabij Schoonselhof).

Inkom: WHOP-leden: 60 F, niet-WHOP-leden: 80 F

Info: tel. 03/830 20 51.

Boekbesprekingen

DE NOORDZEE: GEEN ZEE VAN TIJD MEER VOOR EEN ZEE VAN LEVEN

Dat is de titel van het nieuwste PANDA-nummer, dat net van de persen komt gerold. Zoals gewoonlijk behandelt hij het onderwerp in al zijn facetten, in een voor iedereen verstaanbare taal, maar telt ditmaal wel maar pagina's (48 i.p.v. 32) en werd geschreven door een reeks specialisten uit onze universiteiten en instituten.

Na een algemene voorstelling van de Noordzee als ecosysteem, komen ook de daar levende vissen, vogels en zoogdieren aan bod. Daarna komt een lange inventaris van alle bedreigingen van menselijke oorsprong, die op deze kleine, door de dichtst bevolkte en meest geïndustrialiseerde landen omgeven zee inwerken: baggerwerken, olieboringen, storting van giftige stoffen, afvalverbranding, vrijwillige of accidentele lozingen door schepen, aanvoer van vervuiling via de rivieren, overbevissing,...

De huidige situatie van de verschillende diersoorten, alsook die van de eutrofiëring, wordt erin ontleed. Twee hoofdstukken behandelen de zee als toeristisch oord: hoe is het met de kwaliteit van het badwater gesteld en welke gevolgen heeft de toeristische industrie voor ons kleine stukje kust? Op het einde wordt er tenslotte dieper ingegaan op de maatregelen (vooral op internationaal niveau) die deze vruchtbare zee moeten redden, en op de acties die WWF op dit terrein voert.

Dit dossier vormt het nummer 41 in de PANDA-reeks, en is tegen 60 F te verkrijgen in de Wielewaalcentrale te Turnhout. De leden ontvangen het nummer automatisch.

Het dossier kadert in een grotere campagne, waarbinnen WWF een aantal concrete projecten gaat financieren: wetenschappelijk onderzoek, sensibilisatie, herstel van natuurlijke habitats, enz. Deze campagne, die in samenwerking met de WWF-afdelingen in de andere Noordzeelanden gelanceerd wordt, heeft tot doel zowel het grote publiek, de vissers, de industriële als de autoriteiten ertoe te bewegen zich in te zetten voor het

respect en het herstel van onze enige zee.

Voor meer inlichtingen kan u steeds terecht bij Luc Dries, tel. 02/347 30 30.

COPPA Gennaro, Elements cartographiques et ecologiques sur les odonates de Champagne-Ardenne.
AGURNA, Association de Gestion de l'Unité de Recherche sur la Nature, Pavillon de Saint-Charles, Troyes, 1990, 92 blz. + 11 blz. bijlagen.

Een verspreidingsatlas is meer dan een boek. Het is het resultaat van jarenlang veldwerk en van het werken van soms duizenden waarnemers. Als referentiewerk heeft het een onschatbare waarde.

Voor de insectenkenners en meer bepaald voor de liefhebbers van libellen vormt de verspreidingsatlas van de libellen van de Champagne-Ardenne zo'n standaardwerk. De atlas is het resultaat van 5 jaar inventarisatiewerk ('85-'89) in het departement Ardennes (08), Aube (10), Marne (51) en Haute-Marne (52). Deze 4 departementen hebben een oppervlakte van 25.600 km². We vinden er bekende streken terug: de Argonne, het Ardennen-plateau, de pré-Ardenne kammen, de Krijt-Champagne, de Vochtige Champagne, de Bassigny, de Oostelijke Brie en het Plateau van Langres. In totaal zijn op 580 sites 9893 waarnemingen verzameld.

Voor bij Wielewalers zijn de Argonne, en meer in het noorden de Franse Ardennen, vrij goed bekend voor hun vogels en planten. Het zijn deze streken die ook nu duidelijk naar voor komen als uiterst interessant libellengebied. Uit de literatuurstudie leren we dat ook vroeger het gebied enorm rijk aan libellen was. In het departement Ardennes zijn volgens de auteur tot op heden maar liefst 60 libellensoorten waargenomen. Dit heeft zeker te maken met het feit dat zich daar voor verschillende soorten de noordgrens of de zuidgrens van het verspreidingsgebied situeert.

Bij alle beschreven soorten hoort een verspreidingskaart, een grafiek met de waarnemingsperiode en een bondige, zeer interessante tekst. Deze geeft informatie over de algemene verspreiding, gedrag, eigenaardigheden, biotoopkeuze, zeldzaamheid en kwetsbaarheid. De kaarten geven een proportionele verspreidingsdichtheid weer en zijn gebaseerd op de afmetingen van het kaartblad van de Franse IGN-stafkaarten op 1:25.000. Op de afgebeelde kaarten zijn enkel de departementsgrenzen aangeduid. Dit is wel spijtig. Het geeft weinig houvast om een lokatie te situeren. Bovendien is het raster van de kaartbladen vrij ruim.

Achteraan in de bijlagen vinden we informatie, weergegeven d.m.v. grafieken, over de populatiegrootte, biotoopkeuze, paartijd, legtijd, periode van ontluiken, fenologie. Er wordt ingegaan op de mogelijkheden tot bescherming en beheer van kwetsbare biotopen.

Zoals eerder aangehaald is deze atlas bijzonder interessant voor soorten aan de rand van hun verspreidingsgebied. Opvallend is zo de verspreiding van de Venwitsnuitlibel *Leucorrhinia dubia*. Deze wordt enkel gemeld in het gebied ten noorden van Charleville-Mézières en heeft daar blijkbaar haar zuidgrens. Anderzijds vinden we informatie over mediterrane soorten die aan de landsgrens ongeveer hun noordgrens kennen. Zo blijkt bijvoorbeeld de (oprukkende?) Vuurlibel *Crocothemis erythraea* in de Argonne meer voor te komen dan we dachten. Van soorten die bij ons een invasief of onregelmatig voorkomen hebben, blijkt dat er zich belangrijke populaties bevinden vlak over de staatsgrens. Zo zijn er belangrijke populaties van de Tweevlek *Epitheca bimaculata* in de Franse Ardennen, een soort die op slechts enkele plaatsen in België vermeld wordt.

Voor de liefhebbers van libellen is deze atlas een echte aanrader. Te koop bij de Centrale, prijs 840 F.

Wim Van den Eynde

TAFFEIN Carine. De Hoge Venen. Bedreigde resten van een oerlandschap. Brugge, Uitgeverij Marc Van de Wiele, 1991. 136 blz. 1250 F.

Vier jaar na "Het Zwin" verscheen onlangs, bij Uitgeverij Marc Van de Wiele te Brugge, een tweede monografie over één van België's mooiste natuurgebieden. Dit is gewijd aan de Hoge Venen, één van de oudste en nog steeds het grootste natuurreservaat van ons land.

De Venen trekken meer en meer mensen aan, in elk seizoen van het jaar. Speciale beschermingsmaatregelen in functie van de bezoekers, drongen zich op. Terzelfdertijd deed zich de nood gevoelen aan een degelijk werk dat alle facetten van dit zo boeiende gebied belicht. Het zopas verschenen boek van het duo Carine Taffein (tekst) en Michel Decler (fotografie) heeft aan deze nood meteen verholpen.

Het is aangewezen dat een dergelijk werk begint met het schetsen van het

ontstaan en van de geleidelijke opbouw van dit landschap, sinds het verre verleden. De schrijfster wijst hierbij op het belang van het pollen-(stuifmeel)onderzoek bij het reconstrueren van de evolutie van het landschap in de verschillende geologische periodes.

De grote kern van het boek wordt gevormd door een uitgebreide beschrijving van de natuurlijke (venen en loofbos) en halfnatuurlijke landschappen (heide, beekdalgraslanden, cultuurlandschappen) met hun fauna en flora.

Het natuurbeheer en de recreatie vormen het sluitstuk van het boek. Enerzijds komen de verschillende bedreigingen voor het gebied aan bod. Anderzijds wordt ruim aandacht besteed aan de aspecten natuurbeheer- en educatie.

Het geheel wordt overvloedig geïllustreerd én met talrijke fijne tekeningen én met gewoonweg prachtige foto's door Michel Decler. Hij vertrouwde

me tijdens de persvoorstelling toe dat hij zijn eerste natuurinitiatie genoten heeft in Wielewaalafdeling Gent, maar mettertijd in binnen- en buitenland op zoek ging naar grotere natuurentiteiten dan ons dichtbevolkte Vlaamse land nog te bieden heeft. De Venen is daar één van. In ieder geval heeft men hem in Gent duidelijk op 't goede spoor gezet.

Het resultaat is een evenwichtig geheel waarin een heldere en erg degelijke tekst en sublieme illustraties mekaar op een ideale manier aanvullen. Vermelden we nog dat ook een frans- en een duitstalige versie verschenen.

Wie tijdens de voorbije feestdagen een geschenk- of een boekenbon mocht ontvangen, die nog moet ingeruild worden, kan hierbij het zoeken staken. Dit is een ideaal geschenk.

Gie Luyts

Nieuwe uitgaven

DE WADDENZEE STAAT WEER VOLOP IN DE BELANGSTELLING

Recentelijke nieuws-items zijn:

- ☐ ontdekkingen van biologische woestijnen (zwarte gaten: plekken waar geen leven mogelijk is) begin augustus bekend gemaakt.
- ☐ een voorstel in september om een gedeelte van de Waddenzee af te sluiten voor de visvangst; medio september werd bekend gemaakt dat dit één van de agendapunten is op de ministerconferentie te Esbjerg op 12 en 13 november a.s.
- ☐ ook in september kreeg de oproep van de Natuurbeschermingsraad om het Nederlands waddengebied op de Werelderfgoedlijst onder te brengen volop aandacht.

'51 goede manieren om de Waddenzee te beschermen' is daardoor een actueel boek. Bij de realisatie van het manuscript is dankbaar gebruik gemaakt van het aanbod van de Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee om de kopij te mogen beoordelen. Daardoor hebben wij de puntjes op de i kunnen zetten.

Uit de inhoud:

- ☐ De Wadden, een gebied van oergetijd, oermensen en oergetij
- ☐ Een definitie van het waddengebied
- ☐ Het waddengebied in de Bondsrepubliek Duitsland en in Denemarken
- ☐ De flora en fauna van het waddendistrict
- ☐ Natuurinformatie, natuurgebieden, literatuur, nuttige adressen
- ☐ (en uiteraard): '51 goede tips om de Waddenzee te beschermen.

Prijs: ongeveer 300 F.

ZOOGDIERBESCHERMING NA 1992 - Dr. Victor Van Cakenberghe

Naar aanleiding van de recente aandacht in de media voor het verdwijnen van de Europese binnengrenzen, werd deze publikatie opgesteld. De auteur bespreekt hierin de bestaande beschermingsstatus in de diverse Europese landen, in het bijzonder in verband met jacht, wetenschappelijk onderzoek, bont-

industrie en de CITES-regelingen. Om deze gegevens te bekomen werd een 42 vragen tellende enquête verspreid onder instellingen uit de 12 lidstaten. Daarnaast wordt gepoogd een inschatting te geven van deze beschermingsstatus na het verdwijnen van de Europese binnengrenzen op 1 januari 1993.

De brochure telt 28 pagina's met een kleurenkaft en is verkrijgbaar aan de eindprijs van 150 F. Verenigingen krijgen, bij afname van 20 stuks, een kortingprijs van 125 F per exemplaar. De brochure kan besteld worden bij de secretaris van het VZO, Johan Vandewalle, Grensstraat 133 te 2950 Kapellen, tel. (32)-(0)3/664 17 26, fax. (32)-(0)3/664 42 80.

101 VRAGEN OVER TREKVOGELS door Pierre Maréchal en Jaap Taapken

De toenemende belangstelling voor het fenomeen trekvogels en de trek zelf is een verheugend feit. Jaarlijks ontvangen de auteurs dan ook tal van brieven en telefoontjes met vragen hierover. In dit boek hebben Pierre Maréchal en Jaap Taapken met behulp van 101 vragen en uitvoerige antwoorden de meest voorkomende vragen op dit gebied behandeld. In tien hoofdstukken komen zaken aan de orde zoals de afstamming van vogels, hoe vogels vliegen, de trek en de ontwikkelingsgeschiedenis van de aarde, het trekvogelonderzoek, de verschillende vormen van de vogeltrek, de gevaren waar de vogels gedurende hun trektocht mee te maken krijgen, het belang van de mens bij het behoud van de vogeltrek en natuurlijk over

de bescherming van deze vogels. Via een uitgebreid trefwoordenregister kan een en ander gemakkelijk worden opgezocht. Op deze wijze kunen zelfs geroutineerde vogelaars hiervan nut hebben. Bijvoorbeeld bij het vinden van de juiste interpretatie van een type trek. Verder vind u in het boek een lijst met de namen van een aantal belangrijke pioniers op vogeltrekgebied en wat zij hebben gedaan. In het rijk met tekeningen van Maarten Smit geïllustreerde boek bevindt zich ook een opgave van de belangrijkste vogelbeschermingsadressen in Nederland en België. De beide auteurs wijzen bovendien op het belang van natuurbescherming in ontwikkelingslanden als het gaat om het behoud van 'onze' trekvogels.

Het boek is bedoeld voor mensen die wat meer over vogels en de vogeltrek willen weten, als handleiding bij vogelcursussen, voor natuurgidsen, als naslagwerkje voor schoolprojecten (scripties) en voor geïnteresseerde vogelaars. '101 vragen over trekvogels' is vanaf heden verkrijgbaar in de reguliere boekhandel.

Prijs: 330 F.

DE GROENE OMMEGANCK - NATUURGIDS Op wandel in het Begijnhof van Antwerpen

44 blz., 16 afbeeldingen. Prijs: 100 F (bij verzending + postzegel van 14 F).

De beschreven wandeling duurt ongeveer twee uur, het Begijnhof sluit nooit voor 18 uur.

De brochure is te koop (of te bestellen) bij: Sonia en Eddy Rooms (natuurgids), Rodestraat 39, huis 38, 2000 Antwerpen, tel. 03/233 34 01.

ZOEKERTJE

TE KOOP: TIJDSCHRIFTEN

- Natuurreservaten (40 nummers): 1977 t.e.m. 1983 (uitgez. jg. nr. 5), 1988-1989 (uitgez. jg. 11 nr. 6).

Prijs: 300 F

- Pandakrant (31 nummers): 1975 t.e.m. 1981 (enkele nrs. ontbreken). Prijs: 300 F.

- Panda (8 nummers): 1981-1983. Prijs: 100 F

- Giervalk (39 nummers): 1962-1986. Prijs: 20 F/stuk.

- Natuurboeken: vele 10-tallen aan 30 % van nieuwprijs. Leo Janssen, Liersesteenweg 81, Mortsel (03/449 90 41).

512 VOOR

NO PASARAN SAUVONS LA VALLEE D'ASPE RED DE ASPEVALLEI

De Aspevallei is gelegen in de centrale Pyreneeën, loopt van Oloron-St-Marie tot de Col du Somport, aan de Spaans-Franse grens en is zo'n 60 km lang.

Het is een van de laatste wilde valleien van de Pyreneeën. Meer dan de helft ervan is smal tot zeer smal; nauwelijks enkele honderden meters breed. Meer naar Oloron toe verbreedt de vallei zeer sterk, en de bergen worden herleid tot heuveltjes van een paar honderd meters. Juist die smalle vallei heeft nog een grote natuurlijke rijkdom. Hooilanden worden er nog rijkelijk omzoomd door hagen, houtkanten en houtwallen. Eenmaal de vallei uit komen we in de zeer oude eikenbossen met Vliegende herten (kevers) en weelderige Epifytenbegroeiing. Nog hoger komen we via de naaldbossen in de bergweiden, die bewoond worden door herders met hun kudden. De vallei herbergt tevens de grootste concentratie van Bruine beren in de Pyreneeën (een 15-tal), een soort die slechts nog op 3 plaatsen in de Pyreneeën voorkomt. Deze vallei is tevens het leefgebied van Vale gier, Aasgier, Lammergier, Slechtvalk, Steenarend, Auerhoen maar ook van de Pyreneeese desman, Pyreneeënsalamander, Marmotten en nog vele andere prachtige beestjes en plantjes.

In dit authentieke kader bevinden er zich een tiental pittoreske dorpjes met elk slechts een honderdtal inwoners. Die leven er van kleinschalige landbouw, voornamelijk gebaseerd op extensieve veeteelt, met in hun kielzog enkele ambachtelijke kaasmakerijen. Ook zacht, ecologisch verantwoorde toerisme is er een bron van inkomsten. Dit toerisme bestaat uit wandelen, fietsen, trektochten in de bergen,... Voor de destructieve wintersport, is er gelukkig nog geen enkele infrastructuur uitgebouwd in de vallei.

BEDREIGINGEN VAN DE VALLEI

De vallei is gelegen in het Nationaal Park van de Westelijke Pyreneeën. De Raad van Europa heeft evenwel op 20 juni i.l. zijn Europees statuut voor dit N.P. opgeheven omdat het zo verwaarloosd en slecht beheerd wordt door de Franse regering.

De vallei was in het verleden al verscheidene keren het slachtoffer van grootschalige projecten, die daarna telkens weer buiten gebruik werden gesteld.

Reeds in de Middeleeuwen zijn er 2 aanslagen geweest: de bouw van een grote versterkte burcht (Fort du Pourtalet) op een van de rotswanden en het aanleggen van "Chemin de la nature", thans een geliefkoosd GR-pad. "Chemin de la nature" is een pad, ingehouwen in een enorme rotswand, waarlangs in de Middeleeuwen bomen getransporteerd werden voor de bouw van een vloot. In de twintigste eeuw kwam de destructie in een stroomversnelling terecht. In 1920 werd door de vallei een spoorlijn getrokken, die thans opnieuw buiten gebruik is gesteld. Nu komen de industriële opnieuw met een project aandragen. Doch deze zal meer impact hebben op de vallei dan alle vroegere projecten samen...

INDUSTRIALISATIE EN ECONOMISCHE ONTSLUITING VAN SPANJE EN PORTUGAL

Toen Spanje en Portugal lid werden van de EG moesten deze twee landen zo snel mogelijk op hetzelfde economisch niveau gebracht worden als de rest van de EG. Dit betekent dat het Iberisch Schiereiland zich moet industrialiseren en dat er een vlotte ex- en import van goederen moet mogelijk zijn. Hierbij wordt zelfs een geborgte niet ontzien, alles moet wijken voor de tijd. Lang heeft men het bij twee grote doorgangen naar Spanje gehouden, nl. een aan de Atlantische Oceaan (E5)

en een autostrade aan de Middellandse Zee (E15). Nu wil men meer, men heeft een plan om overal door de Pyreneeën verkeersassen aan te leggen waarlangs de vrachtwagens kunnen razen. Een deeltje van hun plan is reeds gerealiseerd, enkele jaren geleden werd de laatste hand gelegd aan een doorgang in de buurt van Andorra. Het volgende op hun lijstje is de tunnel onder de Col du Somport en de verbreding en rechtekking van de bestaande RN134 tot een snelweg. Hier loopt alles echter niet van een leien dakje... Jaren hebben de industriëlen hun plannen verborgen kunnen houden, 2 jaar geleden is echter alles aan het licht gekomen. Prompt zijn acties gestart.

DE "VOIE RAPIDE" EN DE TUNNEL

Het gaat over een mega-project waarbij er een verkeersas (autosnelweg) zou moeten getrokken worden van Bordeaux naar Pau, door de Pyreneeën naar Huesca (Spanje), Madrid en tenslotte naar Valencia.

Vanaf Pau tot een eind in de vallei (Bedous, Frankrijk) wordt het dus een 4-vaks-autostrade, nadien wordt het een 3-vaks-snelweg tot Canfranc (Spanje). Onder de "Col du Somport" (de grens) wordt een tunnel gegraven van 8,6 km lang.

Voor de bouw van de 3-vaks-snelweg gebruikt men zoveel mogelijk de bedding van de bestaande Route Nationale 134. Op enkele plaatsen bestaat het werk dus in het verbreden van RN 134. Maar de RN 134 kronkelt te veel en loopt op vele plaatsen door kleine dorpjes, dus worden stukken berg weggeblazen, worden valleien opgevuld of overbrugd en wordt de Aspe op veel plaatsen ingebetonneerd.

DE GEVOLGEN VAN HET PROJECT

De gevolgen van de snelweg zijn niet te overzien: door de aanleg en het gebruik ervan is niet alleen het milieu in gevaar, ook de plaatselijke kleinschalige economie, de veiligheid en de gezondheid van de bergbewoners zullen de desastreuze gevolgen van de snelweg ondervinden. De bedoeling is dat er dagelijks 3.800 auto's en 1000 vrachtwagens gebruik zullen maken van de snelweg.

Ecologische impact

☐ De aanleg van de snelweg

- * Door de dynamitering van de bergen en de verplaatsing van de bulldozers, pletwalsen, kranen,... zullen grote delen van de vallei veranderen in een grote bouwwerf.
- * De weg zal een enorm litteken vormen door de vallei.

☐ het gebruik van de snelweg

- * De snelweg snijdt het territorium van de Bruine beer in twee delen, een studie wijst uit dat dit op middellange termijn het uitsterven van de populatie tot gevolg zal hebben. Nog steeds worden beren waargenomen die de bestaande RN 134 oversteken.
- * Het lawaai van de snelweg zal de vallei ongeschikt maken als leefgebied voor heel wat zeldzame soorten dieren.
- * Het verkeer zal een toename van de zure neerslag in de bergen tot gevolg hebben.
- * De weg betekent een stimulering van het gebruik van de vrachtwagen of de auto. Als men het broeikaseffect wil indijken moet men ook het gebruik van de wagen afremmen. Beter is het treinverkeer te stimuleren.

Natuurlijk bos met Tongvaren

Foto: D. Venus

DE STAAT

Je zal je natuurlijk wel afvragen hoe dit allemaal mogelijk is en of deze zaken dan niet tegen te houden zijn via een of andere juridische weg. Hier volgt een uiteenzetting...

Spanje

Aan de Spaanse zijde van de Pyreneeën draait de aanleg van de snelweg (en vele anderen) op volle toeren en hierbij rijst er praktisch geen protest van de plaatselijke bevolking. Is de autochtone bevolking dan voor de snelweg? Neen! In de meeste Spaanse dorpjes is de

De Aspevallei

Foto: T. Dumortier

oorspronkelijke bevolking gewoon verdwenen! En dit is niet zomaar spontaan gebeurd. Of men is verdrukt door enorme hotelcomplexen ten behoeve van het ski-toerisme, of de dorpjes zijn uitgestorven door de politiek van de Spaanse regering. Deze zorgt er namelijk voor dat het zeer moeilijk is voor jongelui om zich te vestigen in een leegstaande woning in de bergen. En wie blijft er over? De kapitalisten van het ski-toerisme. Mensen die dus gebaat zijn bij de vlotte bereikbaarheid van het hooggebergte. Een andere politiek van de Spaanse regering bestond erin jarenlang geen fondsen vrij te geven voor het onderhoud van de wegen in het gebergte. Reactie van de bevolking: "Wij willen betere wegen!". Antwoord van de regering: "Eventjes geduld, jullie krijgen een autosnelweg!".

Frankrijk

De Franse toestand is op z'n minst even irriterend. Een voorbeeld: op enkele plaatsen werd de weg verbreed tot een 3-vaks-baan. Hiervoor bestond geen bouwvergunning. Onmiddellijk werd een klacht ingediend met als gevolg dat de werken moesten worden stilgelegd. De uitspraak van de rechter werd echter even snel weer geseponeerd door het hoofd van het departement, een man die voor de snelweg is. De enige instantie die hiervoor het departementshoofd op het matje kan roepen is de Franse staat. Maar, ook de Franse staat is pro snelweg. De Franse staat kan op haar vingers getikt worden door de EG, maar deze financiert het hele project. Een echt juridische oplossing is dus hopeloos... En ook Frankrijk voert dezelfde autochtone-bevolking-ontvolkingspolitiek als Spanje.

De strategie van de industriëlen bij de aanleg van de autosnelweg is ook helemaal niet slecht. Ze verbreken hier en daar de weg tot een 3-vaks-weg, beetje bij beetje... Hun absolute prioriteit is het graven van de tunnel onder Col du Somport. De openstelling van de tunnel zal de verkeersdruk in de vallei sterk doen toenemen. Steeds meer vrachtwagens zullen door de smalle dorpjes razen en deze onleefbaar maken. Resultaat: de bevolking schreeuwt om een weg die naast hun dorpjes loopt: de autosnelweg!

Europese Gemeenschap

De uitbouw van het wegennet in Spanje wordt financieel mogelijk gemaakt door steun van de Europese Gemeenschap.

Voor de aanleg van de autosnelweg in Frankrijk voorziet men het prijskaartje van zo'n 3 tot 6 miljard Franse frank (of 18 tot 36 miljard BF). Dit kan niet betaald worden door de Franse schatkist, maar is slechts mogelijk mits de financiële steun van enkele grote banken en van de EG.

In één van de hoofdstukken die gaat over de bescherming van ons leefmilieu schrijft diezelfde Europese Gemeenschap dat er enkele prioriteiten zijn, waarvan we volgende punten aanhalen:

- de bescherming van de laatste natuurlijke streken, en in het bijzonder het bergmilieu;
- de bescherming van bedreigde planten- en diersoorten zoals de Bruine beer in de Pyreneeën;
- de noodzaak om het transport per trein te begunstigen op een lange afstand.

Paradoxaal genoeg, wordt een der laatste grote natuurlijke valleien van de Pyreneeën bedreigd door een voie rapide en door de Tunnel du Somport en dit alles in naam van de Europese eenmaking.

Thans is onze landgenoot, SP'er Karel van Miert,

Vale gier, Spaanse Pyreneeën

Foto: A.C. Zwaga

verantwoordelijk voor de Europese verkeersaangelegenheden.

VERZET

Toen 2 jaar geleden de plannen aan het licht kwamen werden onmiddellijk acties op touw gezet, het waren ludieke en symbolische acties zonder internationale uitstraling. Ook werd een petitie verspreid en werden brieven geschreven aan politici.

Een actiegroep werd opgericht: CSAVA (Coördination pour la Sauvegarde Active de la Vallée d'Aspe). Thans werkt CSAVA samen met alle andere ecologische groepen uit de wijde omgeving, Les Verts (de Franse groene partij) en sinds kort dus met de JNM en met het YEE, wat dus een internationale doorbraak betekent voor hen.

Omdat het WWF zich inzet voor de bescherming van de Bruine beer werd ook deze gecontacteerd. Maar het WWF verklaarde dat hun hart volledig met CSAVA is, maar dat ze niet meewerken tegen de autostrade, dit tot grote ergernis van CSAVA. Het dient gezegd te worden dat het WWF wel een kweekprogramma zal opzetten voor de Pyreneeese Bruine beer. Denken ze misschien hun beertjes uit te zetten in de wegberm van een autostrade?!

Vanaf augustus '91 kwamen de acties in een stroomversnelling terecht omdat CSAVA te weten kwam dat men reeds voor de winter de werken aan de tunnel wil aangevat hebben. Overal werden slogans op de weg geschilderd en werden toeristen gestopt om geïnformeerd te worden over de bedreigingen van de vallei.

Internationale blokkade van de werken

De eerste bulls zijn de vallei reeds binnengedrongen op maandag 2 september j.l. Ze kwamen met de bedoeling

De Aspevallei

Foto: D. Venus

de werken aan de tunnel aan te kunnen vangen. Wat ze echter vergeten hadden, was dat er toen reeds een 50-tal actievoerders klaar stonden om daar een stevige stok voor te steken. Resultaat: de industriëlen hebben nog niets van hun plannen kunnen uitvoeren door de geweldloze permanente blokkade van Franse, Duitse en Zwitserse militanten (geschreven op 18 september). De bedoeling is om de blokkade aan te houden tot de eerste sneeuw valt (half november) en men de werken ook stil moet leggen.

De betogers krijgen echter wel tegenkanting van politie

De werken beginnen

Foto: D. Venus

en plaatselijke autoriteiten. Om de mentaliteit van die laatste even te schetsen: op 3 oktober wordt een van de laatste Bruine beren in het Nationaal Park geschoten door een groep jagers waaronder A. Fabre, burgemeester van Laruns. Twee bewakers van het Park, die dit willen verhinderen, worden door de jagers aangevallen.

Eind oktober nemen JNM-leden deel aan de blokkade van de werken. De activisten worden regelmatig gearresteerd, fysiek en geestelijk vernederd door de politie.

Een petitie bracht begin november al 17.000 handtekeningen op. Deze actie gaat nog steeds verder. Wieleders die steun willen verlenen, kunnen verdere informatie vragen op het JNM-secretariaat, Kortrijksepoortstraat 140, 9000 Gent, tel. 091/23 47 81. Hier kunnen ook petitielijsten bekomen worden.

Op 12 februari e.k. heeft er in gans Europa een symbolische actie plaats bij Franse ambassades, gebouwen van Europese instellingen enz. Ook individueel kan men zijn bezwaren kenbaar maken bij de Franse ambassade (Hertogstraat 65, 1000 Brussel). Men is er o.a. nogal gevoelig voor een toeristische boycot, bv. schrappen van Frankrijk als vakantiebestemming.

Van 4 tot 19 april heeft dan een internationaal solidariteitskamp plaats in de Aspevallei.

De mensen van de Europese Jeugdbonden zijn in ieder geval van zin het vel de laatste Franse beren duur te verkopen.

W. Slabbaert

NOG ENKELE INSPANNINGEN VOOR DE REDDING VAN ANTARCTICA

Op 4 oktober ll. werd in Madrid het protocol van het Verdrag voor de bescherming van Antarctica door de 26 lidstaten getekend. Dat is een grote overwinning voor WWF en alle andere organisaties die gedurende vele jaren campagne hebben gevoerd voor de bescherming van dit witte continent. De lidstaten moesten tijdens de vergadering in Bonn, die op maandag 7 oktober van start ging, nog wel maatregelen nemen om de impact op het leefmilieu van de menselijke aanwezigheid op en rond Antarctica te verminderen.

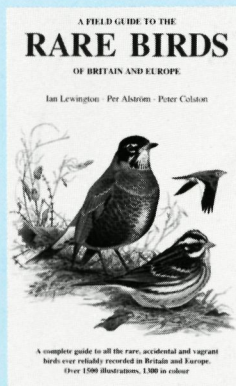
Het protocol van Madrid houdt een overeenkomst in om gedurende de eerstvolgende 55 jaar aan alle vormen van prospectie of exploitatie (van mineralen of olie) te verzaken. Dat is reeds een aanzienlijk succes, maar er

blijven nog wel een reeks problemen op te lossen. Zo is WWF, dat op beide vergaderingen door zijn Antarctica-specialist Cassandra Phillips vertegenwoordigd werd, de mening toegedaan dat zo snel mogelijk een Permanent Secretariaat van het Verdrag opgericht moet worden. En bovendien zouden de betrokken partijen concrete maatregelen moeten nemen om:

- ☐ de bescherming van fauna en flora te verzekeren;
- ☐ vervuiling van de zee en de gebieden rond de wetenschappelijke stations tegen te gaan;
- ☐ specifieke beschermingszones te creëren, waarbinnen de menselijke activiteit gecontroleerd wordt;
- ☐ het toerisme in goede banen te leiden, zodat de impact op het milieu minimaal is.

Op die manier zet de mensheid een stap in de richting van de omvorming van Antarctica in een wereldnatuurpark, één van de grote wensen van WWF.

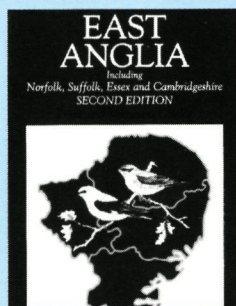
UIT ONZE BOEKHANDEL

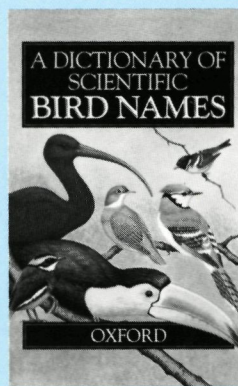
Een gids voor het determineren van de zeldzaamste Europese vogels 995 F

Het derde deel uit de reeks 695 F

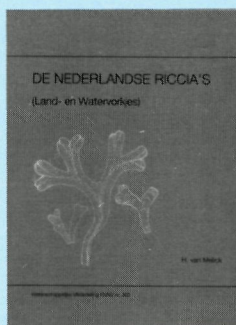
Een schat aan informatie! 759 F

Alle wetenschappelijke vogelnamen verklaard 759 F

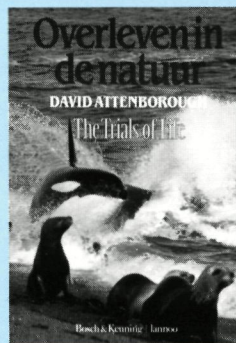
Met detailkaarten en soortenlijsten 459 F

Een zeer interessant levermossengeslacht 495 F

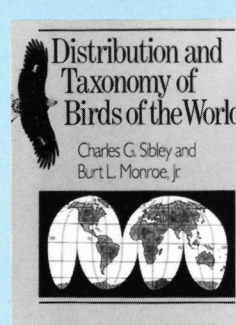
495 F

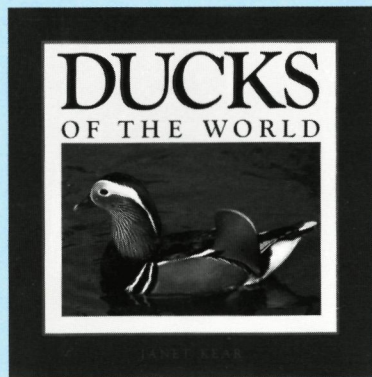
Naar de gelijknamige TV-serie 895 F

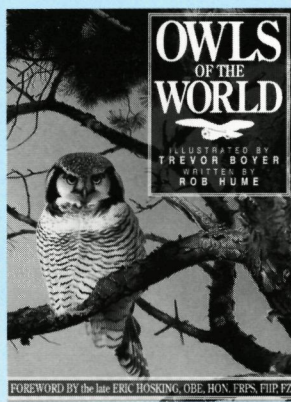
Met vele prachtige kleurenfoto's 1250 F

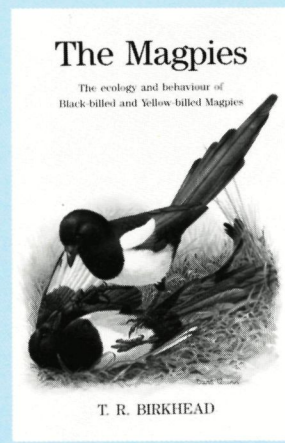
Best Bird Book of the Year 1991 British Birds 4990 F

Al de eenden van de wereld in prachtige kleurenfoto's 1695 F

Gedetailleerde kleurenillustraties van 148 uilensoorten met broedkleed en verschillen tussen de sexen 1590 F

Monografie over de ekster uit de bekende Poyser reeks 1295 F

NIUWE UITGAVEN

Wink M., 1988. Die Vögel des Rheinlandes. Band 3. Atlas zur Brutvogelverbreitung im Rheinland. Minden, Landbuchverlag. 402 blz. 1170 F.
Wink M. Die Vögel des Rheinlandes. Band 4. Atlas zur Wintervogelverbreitung. Minden, Landbuchverlag. 236 blz. 890 F.
Il'icev V.D., V.A. Zubakin, 1990. Handbuch der Vögel der Sowjetunion. Band 6/Teil 1. 367 blz. 2490 F.
De Pauw N., R. Vannevel, 1991. Macro-invertebraten en waterkwaliteit. Antwerpen, Stichting Leefmilieu. 316 blz. 750 F.
Newton I., 1987. The Sparrowhawk. Aylesbury, Shire publications. 24 blz. 195 F. Zéér degelijke, compacte uitgave, volledig in kleur!
Araya B.M., G.H. Millie, 1986. Guía de Campo de las aves de Chile. Santiago de Chile, Editorial Universitaria. 405 blz. 1290 F.
Amos J.R., 1991. A guide to the birds of Bermuda. Warwick, Corncrake. 206 blz. 1290 F.
De Juana E., 1990. Areas importantes para las aves en España. Madrid, Sociedad Española de ornitologi. 183 blz. 950 F.
Van der Meijden R., L. Vanhecke, 1986. Naamlijst van de flora van Nederland & België.

170 blz. 270 F. Alle nieuwe plantennamen!
Hoestlandt H., 1991. The freshwater fishes of Europe. Clupeidae, Anguillidae. Wiesbaden, Aulaverglag. 447 blz. 4956 F.
Stebbins R.C., 1985. Peterson field guide to Western reptiles & amphibians. Boston, Houghton Mifflin. 336 blz. 895 F.
Craighead J.J., Peterson field guide to Rocky Mountain Wildflowers. Boston, Houghton Mifflin. 275 blz. 895 F.
Conant R.A.O., 1991. Peterson field guide to reptiles and amphibians Eastern/Central North America. Boston, Houghton Mifflin. 450 blz. 895 F.
Saunders D., 1991. Rare birds of the British Isles. Somerset, PSL. 224 blz. 1095 F.
Klausnitzer B., 1991. Die Käfer Mitteleuropas. Die larven der Käfer Mitteleuropas. 1. Band: Adephaga. Krefeld, Goecke & Evers. 272 blz. 3486 F.
Edees E.S., A. Newton, 1988. Brambles of the British Isles. London, The Ray Society. 377 blz. 4260 F.
Muir R. & N., 1987. Hedgerows. Their history and wildlife. London, Michael Joseph. 250 blz. 1349 F.

10 % korting voor alle Wielewaalleden, vrachtkosten worden aangerekend.
Voor alle inlichtingen: De Wielewaal, Graatakker 11, 2300 Turnhout, 014/41 22 52

Wij kijken uit naar hen
die hun lidmaatschap voor 1992 nog niet hernieuwden.

Voor 500 F op rek.nr. 230-0524745-92

t.n.v. De Wielewaal Turnhout horen u en uw gezin
er weer voor een heel jaar bij.

Met uw steun wordt 1992 nóg beter!